

BULLETIN

**BULLETIN
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

Vydavatel :

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Vedoucí redakční rady:

Miloš Vaněček
Tel.: 974836429

Adresa :

Policejní prezidium
České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 PRAHA 7

bulletinnpc@centrum.cz

Vydává :

oddělení vydavatelství obchodního odboru Tiskárny
MV, nám. Hrdinů1634/3, 140 00 Praha 4
tel. 974 816 485, 974 816486
fax. 974 816 843

Tiskne:

Tiskárna MV, p.o.Bartůnkova 4,
149 01 Praha 4
tel.272 957 001 fax 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč
Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje

Obchodní odbor MV, p.o.
nám. Hrdinů1634/3, 140 00 Praha 4
tel. 974 816 485, 974 816 486
fax. 974 816 843

Distribuci vyřizuje

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

**Přetisk povolen
pouze se souhlasem redakce**

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s.p.,
Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí
Povoleno MK ČR - 7834
ISSN 1211 – 8834

Titulní strana:

praporčík Karel HLADÍK
Grafické zpracování Pavel Vlasák

Vydrží nám „optimismus“?

Jeden z argumentů, který se objevil v loňském roce, byl, že se stabilizoval počet uživatelů herionu v České republice. Jeho uživatelé stárnou a noví, mladí nepřibývají. To však bylo kompenzováno vyšším počtem uživatelů marihuany a extáze. První zprávy, které se objevily s novým rokem, přinesly novou hrozbu. Tradiční producent heroínu Afghánistán nejen, že nesnížil výrobu, ale má ho v současné době přebytek. Na tuto alarmující zprávu reagoval Úřad OSN pro drogy a kriminalitu varováním - tento přebytek heroínu se dostane na nelegální trh v konzumentských zemích ve vyšší čistotě. To může mít za následek nárůst předávkování a s tím i vyšší počet úmrtí uživatelů.

Jak jsem již uvedl, Česká republika v poslední době vykazovala snížení počtu konzumentů heroínu. Je tedy otázkou, jak se stabilní cena heroínu v souvislosti s jeho přebytkem projeví na nelegálním trhu v ČR. Česká republika má ale velkou šanci. V prvním čtvrtletí by měla být rozpracována nově přijatá Národní strategie protidrogové politiky 2005 - 2009. Kromě avizované změny v postojích k marihuaně a tzv. tanečním drogám, tedy extázi, se nabízí možnost s předstihem reagovat i na toto nebezpečí. Jak se v Národní strategii projeví ukáže čas.

Po pečlivé a hloubkové analýze ředitel Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování PČR plk. JUDr. Jiří Komorous v průběhu roku 2004 připravil a také realizoval změny ve struktuře Národní protidrogové centrály. Tyto změny by měly přispět k ještě vyšší efektivitě v práci policistů NPC. Mohu tedy uvést, že Národní protidrogová centrála je připravena reagovat nejen na toto aktuální nebezpečí, ale i na další změny, které sebou rok 2005na drogové scéně, a to nejen v České republice, přinese.

Miloš Vaněček

OBSAH:**Varování úřadu OSN pro drogy**

Přebytek heroinu z Afghánistánu a stabilní cena této drogy v konzumentských zemích zřejmě bude znamenat nárůst čistoty této drogy, a to hrozí nárůstem počtu úmrtí z předávkování heroinem. Jako první bde zřejmě zasažena Evropa a Střední Asie. Ředitel Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu vyzývá ministerstva zdravotnictví a preventivní organizace na celém světě aby na tuto hrozbu reagovaly.

Evropská unie a drogy

V rámci EU se musí věnovat drogovému fenoménu odpovídající pozornost. Drogová strategie EU (EU drug strategy) byla přijata Evropskou radou v Helsinkách již v prosinci 1999.

Město Třebíč má svůj preventivní dům.

Chátrající, a po dobu několika let opuštěná budova na největším trebičském sídlišti Hájek našla svého majitele v roce 2002.

Povstání 1945

Pražská policie byla v drtivé většině vlastenecky smýšlejícím sborem. Stejně jako u četnictva sloužilo v jejich řadách mnoho bývalých legionářů a vojáků.

Něco o služebním psu. (1932)

Používání vycvičeného psa ve službě bezpečnostní, k níž patří nesporně i pátrací služba kriminální, vzešlo z potřeb kriminalistiky.

- 00. Varování úřadu OSN pro drogy.
Informační servis OSN
- 00. Metody hodnocení kvality internetových projektů prevence závislosti a harm reduction.
MUDr. Pavel KUBŮ.
- 00. Evropská unie a drogy.
JUDr. Jaroslava NOVOTNÁ
- 00. Vývoj mezinárodní spolupráce z pohledu NPC.
plk.Ing. Gabriel BERZSI
- 00. Drogy, kriminalita, terorismus.
JUDr. Michal PACOVSKÝ
- 00. Výhoda či prospěch v trestném činu svádění k pohlavnímu styku podle § 217a trestního zákona.
JUDR. Miroslav MITLOHNER, Csc.
- 00. Město Třebíč má svůj preventivní dům.
Bc. Martina BÁRTOVÁ
- 00. Povstání 1945.
kpt. Bc. Radek GALAŠ
- 00. Něco o služebním psu. (1932)
Bohuslav K.
- 00. Knihovnička
Miloš VANĚČEK

VAROVÁNÍ ÚŘADU OSN PRO DROGY.

Převzato z Informačního servisu OSN.

Vídeň, 16. prosince 2004 – Přebytek heroinu z Afghánistánu a stabilní cena této drogy v konzumentských zemích zřejmě bude znamenat nárůst čistoty drogy, a to hrozí nárůstem počtu úmrtí z předávkování heroinem. Jako první zřejmě bude zasažena Evropa a Střední Asie.

Ředitel Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu vyzývá ministerstva zdravotnictví a preventivní organizace na celém světě, aby na tuto hrozbu neprodleně a konkrétně zareagovaly. Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC) upozorňuje na toto potenciální riziko všechny vlády na celém světě resp. jejich instituce, zodpovědné za veřejné zdraví. UNODC zároveň doporučuje okamžité zavedení širokého spektra preventivních opatření. Antonio Maria Costa, výkonný ředitel UNODC, také rozesílá detailní varování Ministerstvům zdravotnictví a organizacím, které se zabývají léčbou v Evropě a Střední Asii – tedy v regionech, které podle očekávání budou čistší formou heroinu zasaženy nejrychleji a nejhůře.

Statistiky, které korelují změny v pěstování opiového máku v Afghánistánu s drogovými úmrtími v Západní Evropě, jsou dramatické: když bylo v roce 2001 v Afghánistánu pěstování opia zakázáno, jeho výroba klesla o 94 procent. O rok později, kdy heroin (z této sklizně) dorazil na trhy v Západní Evropě, se snížení dodávek odrazilo v poklesu čistoty heroinu. V některých evropských zemích se snížila až o polovinu. Počet drogových úmrtí se v Západní Evropě mezi lety 2000-2002 snížil o 20 %, což OSN přičítá snížení konzumace a nižší čistotě heroinu. Antonio Costa k tomu říká: „Letos se pěstování opia v Afghánistánu zvýšilo ve srovnání s rokem 2003 o 64 %. Výnos afghánského heroinu v roce 2004 přesáhl 500 tun. Srovnajte toto číslo s celosvětovou poptávkou po heroínu, která se odhaduje na 300-400 tun.“

Ředitel Costa dále uvádí: „Vezmeme-li v úvahu, že tento nárůst následuje po dvou letech vysoké produkce, pak víme, že v roce 2005 celosvětová nabídka nezákonného heroínu bude vyšší než poptávka – a že přebytek heroínu velmi pravděpodobně vyústí ve zvýšení čistoty heroínu a v podstatné zvýšení počtu drogových úmrtí. Přesně to se již nyní děje v severním Rusku.“

Na předávkování afghánským heroinem ve světě umírá každoročně přes 10 000 uživatelů drog. Počet všech úmrtí, která mají jakoukoliv souvislost s afghánským heroinem, se odhaduje asi na 100 000 ročně. V roce 2002 došlo v Západní Evropě k přibližně 7000 smrtelným předávkováním drogami; v roce 2000, kdy byla nabídka afghánského heroínu vysoká, to bylo 9000 předávkování. Je jasné, že Západní Evropa a okolní oblasti mohou očekávat v roce 2005 opětovný nárůst – OSN očekává prudký nárůst nabídky a čistoty heroínu.

Statistiky o drogových úmrtích jsou v Rusku a ve Střední Asii nespolehlivé. Podle OSN je v Rusku na 700 000 injekčních uživatelů drog, na Ukrajině přes 400 000, v Pákistánu přes 180 000, a v Indii se počet injekčních uživatelů drog odhaduje na více než půl milionu.

„Podobné statistiky můžeme interpretovat jako údaje o obrovských skupinách lidí, ohrožených předávkováním heroinem,“ prohlásil A. Costa. „A proto vyzývám ministerstva zdravotnictví a preventivní organizace na celém světě, aby na tuto hrozbu neprodleně a konkrétně – hmatatelně – zareagovaly.“

Antonio Costa pokračuje: „Stabilní ceny v době převisu nabídky nad poptávkou mohou znamenat náhlý nárůst v čistotě pouličně prodávaného heroínu. Mělo by být jasné, že dojde k nevyhnutelnému nárůstu předávkování a s nimi spojenými úmrtími – což už nyní vidíme v severní části Ruska.“ Historie tuto předpověď podporuje: v minulosti vzestup v ilegální nabídce heroínu neznamenal snižování cen, ale zvyšování čistoty dávky (tedy procenta čistého heroínu v dávce, kterou si kupuje koncový uživatel).

„V Afghánistánu znamenají drogy velmi jasné a bezprostřední nebezpečí,“ řekl výkonný ředitel UNODC. „Pro uživatele drog může zvýšení nabídky heroínu znamenat rozsudek smrti.“

V ČR pro další informace kontaktujte

paní Evu Škrdlantovou

vztahy s veřejností, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti

telefon: +420 296 153 301

METODY HODNOCENÍ KVALITY INTERNETOVÝCH PROJEKTŮ PREVENCE ZÁVISLOSTÍ A HARM REDUCTION

**MUDr. Pavel KUBŮ, preventivní lékař Odborné skupiny prevence
závislostí, Centrum zdraví a životních podmínek, Státní zdravotní ústav Praha**

Webové prezentace se postupně stávají jedním z hlavních informačních kanálů pro sdílení a sdělování informací. Je důležité nejen to, zda byla informace sdělena (zveřejněna na webu), ale také jakým způsobem to bylo provedeno. Internetové prostředí v současnosti nabízí řadu informačních zdrojů, kde lze najít nejrůznější informace z oblasti prevence závislostí a harm reduction. Některé stránky bývají podporovány z veřejných grantů a dotačních programů, jiné vznikají takřkajíc na koleně. Cílem práce bylo změnění kvalitativních parametrů zjistit zda a popřípadě jaké objektivní rozdíly existují mezi vybranými stránkami.

Metody

Pro účely porovnání kvality způsobu sdělení informací bylo vybráno 16 objektivních, relativně snadno hodnotitelných parametrů, které vycházejí z mezinárodně uznávaných evaluačních standardů Health on the Net Foundation (www.hon.ch) a Medical Matrix (www.medmatrix.org).

Vzorek

Pět internetových stránek, které reprezentují tři různé země, dvě různé úrovně personálního a finančního zázemí a dvě různě široké cílové skupiny populace, na niž se zaměřují.

Zjištění

Konečné pořadí stránek podle celkových výsledků by mělo vést spíše k nápravě nedostatků jednotlivých stránek než k poměrování, která stránka je lepší a která horší. Vzhledem k významným rozdílům v bodovém zisku stránek s různou úrovní finančního a personálního zabezpečení je nepochybné, že důležitějším vkladem do výstavby a provozu stránek je obětavost a entuziasmus jejich správců.

1. Úvod

Prostředí internetu má bezesporu celou řadu specifíků a možností, které by měly být respektovány a využívány při přípravě i vlastní tvorbě projektu. Nicméně i na webu platí, že „obsah je král“. Důležitost kvalitního obsahu projektů prevence závislostí a harm reduction na internetu je pak vzhledem k projektům zábavným či komerčním, podstatnější o to, že významná část sociální skupiny experimentující s drogami informace o kladech i záporech intoxikace právě na internetu získává a respektuje je (graf 1), byť se často jedná pouze o subjektivní popisy výsledného stavu. Mezi roky 2000 a 2003 se internet stal nejspokojivějším a nejvěrohodnějším informačním zdrojem ve skupině rekreačních konzumentů drog, předstihl noviny a časopisy. Informace od starších kamarádů a vrstevníků zvýšilo jak uspokojení tak věrohodnost (Kubů et al, 2004).

Dodržování obecných zásad platných pro výchovu a poučování pacientů, kterými jsou „jednoduchost, opakování a citlivost“, je důležité i při tvorbě preventivních a harm reduction projektů na internetu. Poskytované informace by měly být jednoduché, tedy poskytované „na

takové úrovni, aby jim příjemce bez problému porozuměl. Všeobecně používané materiály by měly být srozumitelné pro lidi se základním vzděláním“ (Provazník, 1998). Dále má být zajištěno opakování, „které je nezbytné při každé formě poučování působení a výchovy. Písemné nebo audiovizuální materiály jsou nejlepšími pomůckami.“ Informace by měla být příjemci sdělena „citlivě v odhadu momentálního emocionálního stavu, jeho celkové duševní úrovně a informovanosti (rozsahu zdravotních znalostí), což může podstatně zvýšit pravděpodobnost, že příjemce sdělení autority pochopí a vstoupí si ho dobře do paměti. Úroveň příjemcova vzdělání a poměrů, z jakých pochází, může ovlivnit úspěch zdravotní výchovy“.

2. Kritéria kvality ideálního materiálu

Internetové prostředí poskytuje vzhledem k běžným formám protidrogové výchovy formou tištěných materiálů či vzdělávacích seminářů řadu možností pro vytvoření ideálního materiálu, který „by měl být souhrnný, vyčerpávající a všem přístupný“ (Provazník, 1998). Zachovat tato tři kritéria kvality v tištěném materiálu je prakticky nemožné. Je-li materiál všem přístupný, je to většinou informační leták nebo brožura. Vzhledem k omezením rozsahu textu formátem nebude pravděpodobně materiál souhrnný a zcela určitě vyčerpávající. Je-li materiál souhrnný a vyčerpávající jedná se vzhledem ke složitosti problematiky prevence závislosti většinou o knihu. Ta však často i díky složitosti textu není všeobecně dostupná. Stejně tak seminář bývá buď souhrnný, ale pak nemůže být vyčerpávající ve všech oblastech protidrogové výchovy. Nebo vyčerpávající, ale pak se často věnuje jen určité části problematiky. Dostupnost vzdělávacího semináře je často omezena geograficky někdy i sociálně.

Internetový projekt, má-li být úspěšný, by naopak měl být připraven tak, aby na úvodní stránce a v podobě přehledného navigačního menu i na všech ostatních stránkách projektu nabízel souhrnnou informaci o svém obsahu. Tu pak vyčerpávajícím způsobem rozváděl na stránkách nižší úrovně a hypertextovými odkazy propojil s dalšími specializovanými stránkami, jež vysvětlovaný pojem či problematiku dále rozvádějí eventuálně nabízejí další akceptovatelný úhel pohledu. Dostupnost internetu zatím není 100%, ale v populaci 15-24 letých k němu má přístup každý druhý (tabulka 1). Vzhledem ke skutečnosti, že drogy alespoň v počáteční fázi experimentu, většina pubescentů užívá ve skupině, jsou velmi pravděpodobně informace o drogách obsažené v internetovém prostředí mezi mladými lidmi již dnes také všeobecně dostupné.

3. Orientace služeb primární prevence

„Orientace služeb pro mladé podle potřeb a poptávky mladých lidí by měla:

- mládež přátelsky povzbuzovat, aby služby akceptovala a používala je
- zapojit mládež do diseminace informací a řízení služeb“ (Butau, 1999).

Povzbuzování mladých lidí k akceptování a používání libovolných služeb lze na internetu realizovat různými způsoby s různou úspěšností. Zajímavý banner může přitáhnout pozornost během surfování po síti. Vzhledem k obecně velmi nízkým poměrům shlédnutí banneru/ přístup na inzerovanou stránku, které způsobily hromadný úbytek on-line placené reklamy a nutí internetové podnikatele nalézat nové zdroje financování, je však nepravděpodobné, že by významně zvýšil návštěvnost stránek a zájem o poskytované služby.

Krátká animace zakončená souhrnnou informací o obsahu stránky už má o něco větší potenciál ke vzbuzení zájmu o další obsah představených stránek. Má-li animace vtipný nebo

jinak zajímavý scénář bývá často přeposílána mezi přáteli. Takto získaný typ na stránku dále zvyšuje pravděpodobnost, že bude příjemcem po shlédnutí animace navštívena.

Aby se stránka stala skutečně akceptovanou a používanou měla by respektovat kulturní a estetické hodnoty cílové skupiny. Během výrobní fáze přípravy informačního projektu je výhodné zapojit mladé webdesignéry a programátory do řízení nabízených služeb nejen proto, že většinou sami nejlépe vědí co je mezi jejich vrstevníky populární. Ale především ovládají možnosti využití internetového prostředí na velmi vysoké úrovni. Často také ochotně poskytují své služby při tvorbě stránek o drogové problematice zdarma či za uhrazení nákladů, protože sami s drogami experimentují. Někdy jejich zaujetí změněnými stavy vědomí a nemožnost uplatnit své dovednosti při informování o drogové problematice vede k tvorbě nejrůznějších technologicky vyspělých aplikací, které často nabízejí velmi subjektivní někdy i přímo zavádějící informace o kladech a záporech intoxikace nejčastěji halucinogeny a amfetaminy.

4. Hlavní faktory ovlivňující konzumaci drog adolescenty

Při vývoji sdělení je důležité rozumět hlavním, které faktorům ovlivňují užívání substancí adolescenty a vycházet z nich při vlastní tvorbě obsahu projektu. Nejsou-li následující faktory respektovány výchovný potenciál projektu se i přes maximální informační šíři prudce snižuje k nule.

- **Znalosti** (informace o užívání substance)
- **Postoje** (náhledy, domněnky a pocity spojené s užíváním substance)
- **Dovednosti** (praktické schopnosti k provedení a udržení změn chování spojeného s užíváním substance)

„Je dobře známo, že sama informace nevede ke změně chování spojeného s užíváním substance. Mladí lidé často již znají různá fakta o negativních efektech substance. Tyto informace však sami o sobě nejsou dostatečné k podpoře změny. Protože mladí lidé si také potřebují vytvořit adaptivní postoje a získat dovednosti k tomu, aby změnili své chování spojené s užíváním substance k lepšímu“ (Monteiro, 1999).

5. Základní témata sdělení

Mladí lidé chtějí znát fakta o užívání nejrůznějších legálních či ilegálních návykových substancí, rizicích, která konzumace drog představuje, a poškozeních vznikajících po jednorázové i opakované konzumaci drog. Otázky toho typu jsou velmi časté v on-line poradnách nejen na území ČR (grafy 2 a 3).

„Mladí lidé potřebují vědět jak se mohou stát závislými; znát problémy plynoucí z užívání návykových substancí; co je rizikové chování atd. Každé výchovné sdělení by proto mělo obsahovat tato základní témata:

Co je intoxikace?

Co je škodlivé užívání?

Jaké jsou akutní efekty...(specifické substance)?

Jaké jsou dlouhodobé efekty...(specifické substance)?

Jaká jsou nebezpečí/rizika...(specifické substance)?

Jak zní související legislativa...(specifické substance)?

Co je to závislost?

Vyvolává...(specifická substance) závislost?

Jak adresovat problém související s...(specifickou substancí)?

Jak najít pomoc/radu?

Co dalšího může jedinec přečíst nebo udělat, aby zjistil více o...(specifické substanci)?

Co dělat ve stavu nouze?“ (Monteiro, 1999)

6. Testování vzdělávacího materiálu

Všechny produkované internetové stránky by měli být testovány před distribucí veřejnosti stejně jako ostatní formy vzdělávacích materiálů. Návrhy plánovaných aktivit „jsou představeny členům cílové skupiny, kteří jsou následně pozváni k jejich komentování.

Při vlastním testování ověřit zda:

- materiály jsou relevantní
- materiály přitahují pozornost
- materiály jasně tlumočí sdělení
- informace je zapamatována
- materiály dávají cílové skupině pocit, že je do řešení problému zapojena
- materiály jsou kulturně akceptovatelné uvnitř cílové skupiny “ (Monteiro, 1999)

7. Charakteristiky cílové skupiny

Přístup k internetu má v současnosti přibližně třetina populace. Polovina z této skupiny ještě nedosáhla 30 let (tabulka 1). Komparační analýza školských studií MAD 1994, ESPAD 1995, MAD 1997, ESPAD 1999 a MAD 2000 ukazuje, že celkový trend nárůstu opakovaného užití drogy školní mládeží je způsoben hlavně konzumací konopí (Miovský et al., 2002) Z ostatních hodnocených drog mají obdobný tvar křivky amfetaminy a halucinogeny (graf 4). Stejně tak celkový nárůst 30-denní prevalence užití drogy je způsoben trvale vysokou konzumací konopí. Z ostatních hodnocených drog vykazují od roku 1999 růstovou křivku amfetaminy (graf 5).

Cílovou skupinou projektů prevence závislostí a harm reduction syntetických drog v internetovém prostředí by měli být mladí lidé, kteří opakovaně užívají drogy a zároveň pravidelně používají internet. V populaci 15-24 letých má k internetu alespoň jednou měsíčně přístup 41,4% (graf 6). Nejčastějším zájmem této části populace je zábava (graf 7). Návštěvy diskoték a party jsou pak 3. nejčastější volnočasovou aktivitou (graf 8). Tento věk je zároveň kritickým obdobím pro rizikové experimentování s drogami, ke kterému často poprvé či opakovaně dochází právě během návštěv diskoték nebo tanečních party.

Většina mladých lidí, kteří splňují obě uvedené charakteristiky cílové skupiny preventivních a rizika snižujících projektů na internetu, patří do tzv. taneční subkultury. Data získaná během dotazníkových šetření Dance 2000 a Tanec a drogy 2003 tuto hypotézu podporují, ačkoliv se nejedná o data reprezentativní a absolutní hodnoty jednotlivých procentuálních zastoupení je třeba brát s rezervou. Významně častěji byli v obou letech ve vzorku zastoupení muži. V roce 2003 tvořili necelé 2/3 s průměrným věkem 21,8 let. Průměrný věk žen byl o 1,5 roku nižší. Věk respondentů se pohyboval mezi 13 a 40 roky, 98% respondentů bylo ve věku 15 až 30 let. 41,8% respondentů pracuje, 3,4% bylo v době sběru dat ve stavu nezaměstnaných, 1,6% nepracovalo ani nehledalo práci. Druhou nejpočetnější skupinou po pracujících byli s 34,3% studenti středních škol, vysokoškoláci tvořili s 18,9% mezi respondenty třetí nejpočetnější skupinu (Kubů et al., 2004b). Nejčastěji konzumované drogy v souboru jsou shodné s těmi, které

se podílejí na celkovém nárůstu opakovaného užití drogy v populaci. Klubové či party drogy, tedy drogy, které vykazují signifikantní nárůst v roční prevalenci užití s rostoucí frekvencí návštěv klubu, jsou uvedeny v grafu číslo 9. Největší rozdíl v roční prevalenci užití s rostoucí frekvencí klubingu vykazuje kokain, následovaný poppers (volně prodejné amylnitraty), lysohlávkami, pervitinem, amfetaminy a extází, kterou v posledním roce nejvíce konzumovali respondenti se střední frekvencí klubingu (1 až 3x měsíčně).

8. Využití internetu v preventivních programech v ČR

Mezi oblastmi zájmů, které dotazované instituce považovaly za nejdůležitější pro svoji činnost v oblasti snižování poptávky po drogách, je prevence prostřednictvím informování cílových skupin populace na druhém místě pouze u privátních organizací. Pro ostatní typy organizací definované v Need Analysis Report: Working group Primary prevention právním statutem nebo orientací je prevence nejdůležitější oblastí zájmu (Miovský et al., 2002). Harm reduction aktivity se mezi devíti hodnocenými oblastmi zájmu umístily střídavě na třetím a čtvrtém místě (tabulka 2).

Využití internetu coby komunikačního media k distribuci preventivních informací nebo harm reduction postupů v preventivních programech orientovaných na mládež se i přes výše uvedené výhody webu vzhledem k tištěným materiálům či vzdělávacím besedám pohybuje na posledním a předposledním místě. Zatímco přednášky a besedy jsou první a publikace čtvrté z osmi hodnocených kategorií.

Ještě výraznější je tento paradox mezi výhodami internetu a jeho okrajovým používáním v preventivních programech orientovaných na mládež se zvýšeným rizikem drogové závislosti. Internet nebyl v těchto programech ani hodnocen jako samostatná kategorie prevence. Jeho používání může být součástí kategorie „jiné“, ale i ta se umístila poslední. Nejčastější používaná preventivní metoda pro tuto cílovou skupinu je telefonická pomoc. Publikace jsou na místě pátém z celkem sedmi hodnocených kategorií (tabulka 3).

8.1. Objektivizace kvalitativních kritérií zveřejnění informace na webu

Souhrnný, vyčerpávající a všeobecně dostupný obsah je příliš široce definovaným pojmem, aby mohl být objektivně hodnocen bez subjektivních zkreslení definic přívlastků. Je dostačujících pět základních odkazů pro prezentaci preventivních a harm reduction informací na internetu? Nemělo by jich být spíš kolem třiceti? Nebudou pak stránky nepřehledné a nezvýší se tak práh dostupnosti informací? Mohou vůbec nějaké stránky být informačně vyčerpávající?

Objektivní odpovědi na tyto otázky nepřináší ani sledování, zda jsou respektovány WHO doporučená základní témata preventivního sdělení. Jistě lze při absenci více než poloviny témat na stránkách očekávat, že se nejedná o kvalitní informační zdroj. Bylo by však zavádějící označit za nekvalitní zdroj každé stránky, které se nevěnují všem základním tématům. Existuje řada velmi obsahově i technicky kvalitních stránek, které se vůbec nevěnují legislativním problémům, protože jejich zaměření je mezinárodní. Stejně tak některé kvalitní stránky obsahují jen velmi okrajové informace jak najít pomoc, či co dalšího přečíst nebo udělat, aby jedinec zjistil více o specifické substanci. Subjektivnímu zkreslení se pak nelze vyhnout při posuzování, která stránka ještě základní témata vysvětlila vyčerpávajícím způsobem a která už ne.

„Webové prezentace se postupně stávají jedním z hlavních informačních kanálů pro sdílení a sdělování informací. Je důležité nejen to, zda byla informace sdělena (zveřejněna na webu), ale také jakým způsobem to bylo provedeno. Pro účely porovnání kvality způsobu sdělení informací bylo vybráno 16 objektivních, relativně snadno hodnotitelných parametrů, které vycházejí z mezinárodně uznávaných evaluačních standardů Health on the Net Foundation

(www.hon.ch) a Medical Matrix (www.medmatrix.org)“ (Kasal et al., 2002) Váha jednotlivých parametrů v konečném hodnocení není stejná. Každému parametru byla váha přiřazena na základě hlasování skupiny běžných uživatelů a skupiny expertů lékařské informatiky. Každý z hlasujících jednotlivým parametrům přiřazoval buď jeden bod, považoval-li jej za důležitý, nebo nula bodů v případě že se mu jevil nedůležitý. Celková váha každého parametru pak byla dána poměrem součet přidělených bodů parametru/součet všech přidělených bodů.

8.2. Cíl práce

Internetové prostředí v současnosti nabízí řadu informačních zdrojů, kde lze najít nejrůznější informace z oblasti prevence závislostí a harm reduction. Některé stránky bývají podporovány z veřejných grantů a dotačních programů, jiné vznikají takřikajíc na koleně. Na obsahu některého webu se podílí tým expertů na léčbu a prevenci závislostí, o jeho technickou kvalitu se pak stará profesionální webdesigner a administrátor. Jiné weby jsou obsahově naplňovány a technicky spravovány jen díky obětavosti a entuziasmu několika jedinců. Přesto při subjektivním srovnání v ničem nezaostávaly, v některých ohledech se dokonce zdály být lepší než weby s bohatým finančním i personálním zázemím. Cílem práce bylo změřením kvalitativních parametrů zjistit zda a popřípadě jaké objektivní rozdíly existují mezi pěti vybranými stránkami, které reprezentují tři různé země, dvě různé úrovně personálního a finančního zázemí a dvě různě široké cílové skupiny populace, na niž se zaměřují.

8.3. Metodika

Kvalitativní kritéria jsou sledována ve čtyřech kategoriích prezentace, navigace, funkce a věrohodnost. Každé ze 16 kritérií má přidělenou svou váhu v rámci kategorie, do které patří. Body získané za splnění všech kritérií hlavní oblasti se pak na konečném hodnocení projeví podle váhy dané kategorie (graf 10).

a) *Prezentace*

Váhu kritérií z kategorie kvality webové prezentace graficky znázorňuje graf 11. Jednotlivá sledovaná kritéria jsou:

1. Rychlost načtení v sekundách dle serveru www.webperf.org (průměr ze tří měření).
2. Počet odkazů přímo viditelných na domovské stránce. Nepočítá se vyhledávání a kontakt na webmastera. Duplicity odkazů pod různými názvy se nesledují.
3. Pokrytí obrazovky domovskou stránkou na 15“ monitoru při rozlišení 800 x 600 a střední velikosti písma. (přesah obrazovky – 0 bodů, vejde se na obrazovku – 1 bod)
4. Jednotný vzhled s domovskou stránkou zachován až do 2. úrovně stránek. Domovská stránka představuje 0. úroveň webu (ano – 1, ne – 0).

b) *Navigace*

1. Počet kroků vedoucích k nalezení informací o XTC vyjádřený počtem kliknutí na nabízené odkazy.
2. Přítomnost zpětných odkazů na domácí stránku minimálně do 2. úrovně odkazů (ano – 1, ne – 0).
3. Odkaz na mapu stránek z domácí stránky a jeho přítomnost do minimálně 2. úrovně odkazů (ano – 1, ne – 0).
4. Identifikace nových informací. Viditelné označení novinek či aktualit (ano – 1, ne – 0).

Váhu kritérií graficky znázorňuje graf 12.

c) Funkce

1. Přítomnost odkazů na cizojazyčnou verzi stránek (ne-0, z domácí stránky – 1, do 1. úrovně odkazů – 2, i dále – 3).
2. Přítomnost vyhledávání na stránkách (ano – 1, ne – 0).
3. Přítomnost metatagů ve skriptu stránek sledovaná dle <http://watson.addy.com> funkcí „search engine compatibility“. Testována domácí stránka (ano – 1, ne – 0).
4. Publikace alternativního textu u obrázků sledována dle <http://bobby.cast.org> (nalezení chyb u "Priority 1-3"). Testována domácí stránka. V případě, že neobsahuje obrázky, testována jiná stránka nižší úrovně s obrázky (ano – 1, ne – 0).

Váhu kritérií graficky znázorňuje graf 13.

d) Věrohodnost

1. Údaje o autorovi alespoň u 50% aktualit a relevantních dokumentů (ano – 1, ne – 0).
2. Datum zveřejnění alespoň u 50% aktualit a relevantních dokumentů (ano – 1, ne – 0).
3. Procento neaktivních odkazů sledováno programem Xenu Link Sleuth.
4. Údaje o aktualizaci stránek alespoň u 50% aktualit a relevantních dokumentů (ano – 1, ne – 0).

Váhu kritérií graficky znázorňuje graf 14.

8.4. Výsledky

Kvalitativní kritéria byla sledována u následujících stránek:

www.drogovaporadna.cz

Drogová poradna je součástí portálu občanského sdružení Sananim. Na jejím provozu se podílí tým 11 odborníků na jednotlivé oblasti drogové problematiky Sananimu spolu s externími spolupracovníky. Roční náklady na provoz portálu a související aktivity představují cca 1 300 000,- Kč. Cílovou skupinou populace jsou uživatelé všech nelegálních drog a alkoholu, jejich sociální okolí a jedinci hledající informace o těchto látkách. Počet přístupů na stránky se během posledních měsíců roku 2001 ustálil na 5000. Online poradna která je součástí stránek garantuje zodpovězení dotazu do 24 hodin. Uživatelé, experimentátoři a exuseři nejčastěji na stránkách hledají informace o drogách a související legislativě, jejich sociální okolí pak prostřednictvím drogové poradny hledá pomoc pro své blízké ohrožené drogami.

www.extc.cz

Stránky programu Prevence syntetických drog spravuje vedoucí Ecstasy harm reduction programu spolu s 7 externími spolupracovníky, kteří odpovídají na některé specifitější dotazy zaslané do online poradny stránek. Roční náklady na provoz stránek nepřekročili 15 000,- Kč. Měsíčně jsou informace na stránkách čerpány během 1600 návštěv. Cílovou skupinou jsou především uživatelé syntetických drog. Dotazy zaslané do online poradny jsou odpovídány obratem, složitější nejpozději do 3 dnů. Nejčastějším okruhem dotazů jsou zdravotní komplikace v souvislosti s užitím XTC či jiných syntetických drog.

www.sidliste.cz

Internetový protidrogový informační server sidliste.cz vznikl za finanční podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na výstavbu a provoz v prvním roce spuštění

serveru, která dosáhla 3 762 000,-Kč. V této souvislosti je nutné uvést, že v době vzniku stránek se odhad nákladů na výrobu a provoz stránek od různých komerčních společností pohyboval mezi 90 000,- až 300 000,-Kč. V letošním roce pak bylo do provozu stránek investováno 41 000,- Kč. Deklarovaným cílem projektu je posilovat odolnost dětí a mládeže vůči všem formám sebedestructivního chování s prioritním zaměřením na jedince, kteří drogy dosud neužívají nebo kteří s nimi přestali experimentovat. Podle úsudku provozovatele jsou stránky prohlíženy během několika desítek návštěv týdně. Obsah stránek naplňuje ředitel kanceláře České rady dětí a mládeže spolu se sedmi externími spolupracovníky. Doba od zadání otázky do online poradny po její zodpovězení je specifikována větou: „Pokusíme se Ti na ni odpovědět do dvou týdnů“.

www.checkoyurdrugs.at

Server provozovaný v rámci Verein Wiener Sozialprojekte – ChEck iT! je zaměřen výhradně na sekundární prevenci problémů působených syntetickými drogami. Na jeho provozu se aktivně podílí tým cca 15 pracovníků ChEck iT! spolu s blíže nespecifikovaným počtem externistů. Roční náklady na provoz stránek dosahují 4 125 000,-Kč (145 000,- EUR). Měsíčně jsou stránky prohlíženy během průměrně 15 000 návštěv. Po novinkách, které se zobrazují přímo na domácí stránce projektu, jsou druhou nejpožadovanější informací výsledky kvantitativních analýz tablet XTC zachycených během testování obsahu syntetických drog distribuovaných na parties pořádaných na území města Vídně. Dotazy, komentáře a postřehy zaslané do online poradny jsou zodpovídány obratem, nejpozději následující pracovní den.

www.d-2k.co.uk/index2

Interaktivní vzdělávací hra určená britským školákům starším 13 let byla vyrobena v rámci informační kampaně National Drugs Helpline za finanční podpory Health Development Agency. V současnosti se o provoz stránky stará Marketing and Communications Group, Communications Directorate, Department of Health. Obsah stránek připravil tým blíže neurčeného počtu britských odborníků na problematiku závislosti. Měsíčně jsou informace o drogách ze hry čerpány při průměrně 1200 návštěvách. Otázky zaslané do online poradny jsou zodpovězeny nejpozději následující pracovní den. Provozovatel stránek neposkytl údaj o nákladech na výrobu a provoz stránek s poukazem na neveřejný charakter této skutečnosti. Odhady nákladů na výrobu a provoz obdobně interaktivní webové aplikace v ČR se pohybují kolem 500 000,-Kč.

Výsledky měření kritérií kvality v jednotlivých kategoriích prezentace, navigace, funkce a věrohodnosti stránek jsou uvedeny v grafech 15 až 18. Souhrné výsledky měření všech 16 kritérií kvality pro jednotlivé stránky zobrazuje graf 19.

9. Diskuze

Domácí stránkou projektu D-2k byla zvolena stránka nižší úrovně s ohledem na skutečnost, že před vlastním vstupem do herní konzole předchází instruktáž jak hru ovládat. Při opakované návštěvě je pak tato instruktáž rychle „proklikána“, eventuálně je jako záložka do Oblíbených použit odkaz přímo na herní konzoli, tudíž při následných návštěvách je přístup na stránky zprostředkován právě touto adresou. Výsledek měření v kategorii navigace by pak při zachování adresy d-2k.co.uk coby domácí stránky projektu neodpovídal přístupovému bodu při opakovaných návštěvách a byl by nutností projít instruktáž podstatně zkrácen.

Výsledek projektu D-2k v kategorii funkce je vzhledem k nastaveným kritériím roven 0, protože neobsahuje žádnou z měřených funkcí, stejně jako stránky sidliste.cz. Interaktivita hry D-2k je i

přes nepřítomnost vyhledávání nesrovnatelně vyšší než interaktivita všech ostatních hodnocených stránek ať už vyhledávání obsahují či ne. Webová aplikace, která dokáže s uživatelem komunikovat interaktivně je nejen výhodnější pro získání informací, ale i uživatelsky příjemnější. Nemusí se však odehrávat jen prostřednictvím pole pro vyhledávání. Absence objektivního hodnocení dalších interaktivních prvků ve skriptu stránek vyvolává do budoucna potřebu zjistit, které další interaktivní prvky a jak lze objektivně hodnotit.

Různé druhy internetových projektů se v konečném pořadí seřadili tak, že první dvě místa obsadili oba projekty zaměřené pouze na určitou část populace ohrožené problémy s drogami. V obou případech jde o drogy syntetické. Ostatní stránky, které mají vymezenou širší cílovou populaci se seřadily na dalších místech pomyslného žebříčku. Tento výsledek by mohl svádět k interpretaci, že stránky zaměřené na velkou cílovou populaci jsou méně kvalitní než ty, které se zaměřují na podrobněji definovanou cílovou skupinu. Vzhledem k výše popsáním limitům hodnocení kritérií v některých oblastech a absence objektivního hodnocení kvality obsahu prezentovaných informací by však tato interpretace byla zavádějící.

10. Závěr

Konečné pořadí stránek podle celkových výsledků by mělo vést spíše k nápravě nedostatků jednotlivých stránek než k poměrování, která stránka je lepší a která horší. Vzhledem k významným rozdílům v bodovém zisku stránek s různou úrovní finančního a personálního zabezpečení je nepochybné, že důležitějším vkladem do výstavby a provozu stránek je obětavost a entuziasmus jejich správců. Výsledek sidliste.cz jak v jednotlivých oblastech tak v celku dokládá, že i na internetu lze utratit značné částky z veřejných prostředků bez většího efektu na kvalitu výsledného produktu. Výsledky dalších dvou hodnocených stránek z domény cz, naopak dokumentují, že kvalita některých českých internetových projektů prevence závislosti a harm reduction je srovnatelná s obdobně zaměřenými projekty v zemích Evropské unie.

Charakteristiky ideálního vzdělávacího materiálu, interaktivní možnosti internetu a poměry ročních nákladů na provoz stránek k počtu návštěv za stejné časové období v porovnání s náklady na výrobu a distribuci ostatních typů vzdělávacích programů poměrně přesně ilustrují skutečnost, že informační a multimediální technologie jsou již dnes schopny nejen distribuovat, ale i přenášet informace o intoxikaci libovolnou drogou na kvalitativně vyšší úrovni, přitom levněji než ostatní běžně používané metody. Zároveň je internet hodnocen coby nejspokojivějším a nejdůvěryhodnější informační zdroj o problematice drog samotnými rekreačními konzumenty legálních i ilegálních drog.

Reference:

Butau, T.: Training and review of Workbook Module 3: Ways of preventing psychoactive substance abuse. UNDCP/WHO GLOBAL INITIATIVE ON PRIMARY PREVENTION OF SUBSTANCE ABUSE. 1999; 21

Čechová, R.: Jak se chová milion a půl mimozemšťanů?. Marketing & Media 2002;32:13

Kasal P., Janda A., Adla T., Hladíková M.: Srovnání kvality webových stránek lékařských fakult v České a Slovenské republice. Medsoft 2002, 16.4.2002, Hradec Králové

Kubů, P., Csémy, L. (2004a): Užívání drog v letech 2000 a 2003 na taneční scéně. Seminář Prevence a rekreační konzumace drog. 20.8.2004. Pardubice (ústní sdělení)

Metody hodnocení kvality internetových projektů prevence závislosti a harm reduction

Kubů, P., Csémy, L. (2004b): Konzumace drog v letech 2000 a 2003 mezi příznivci elektronické taneční hudby v ČR. Zpravodaj Drogového informačního centra. SZÚ 2004:41;1-4

Kunc, K.: Počítač neznamena automaticky přístup k internetu [online]. Praha: Network Media Service, 2001 [cit. 2002-05-20]. Dostupný na www.vyzkuminternetu.cz

Lachout, S.: Project Fact File. Verein Wiener Sozialprojekte – ChEck iT!. 2002;5

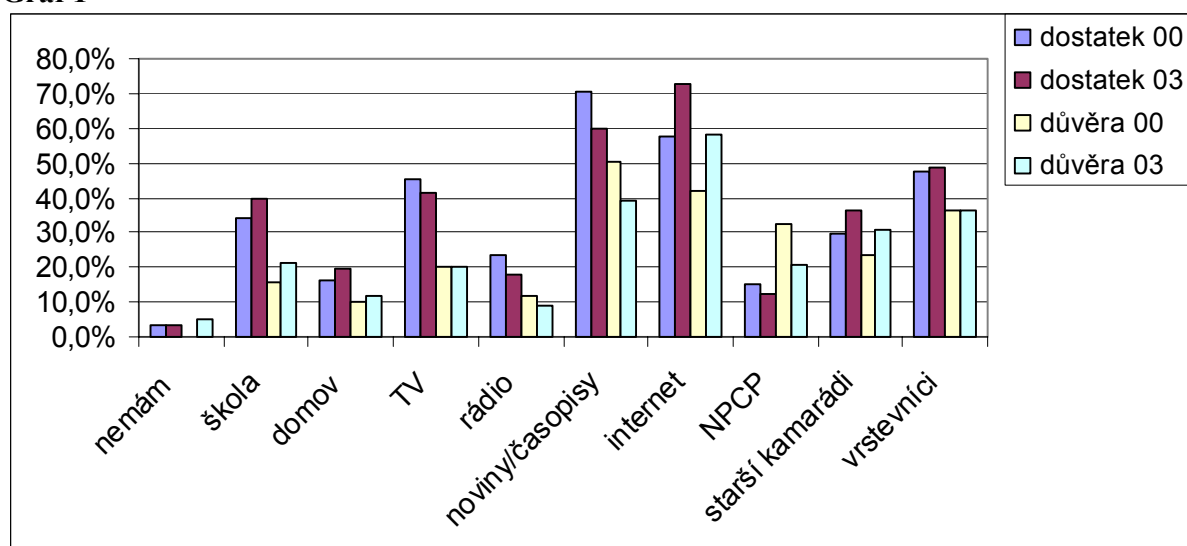
Miovský, M., Buisman, W., Kreeft, P.: Need Analysis Report: Primary prevention Working group. Phare Twinning project. 2002;39

Monteiro, M.G.: YOUNG PEOPLE AND SUBSTANCE USE: A MANUAL – Create, use and evaluate educational materials and activities. WHO Department on Substance Abuse. 1999;36

Provazník, K. a kol.: Manuál prevence v lékařské praxi. SZÚ Praha. 1998; 16-17

Grafy:

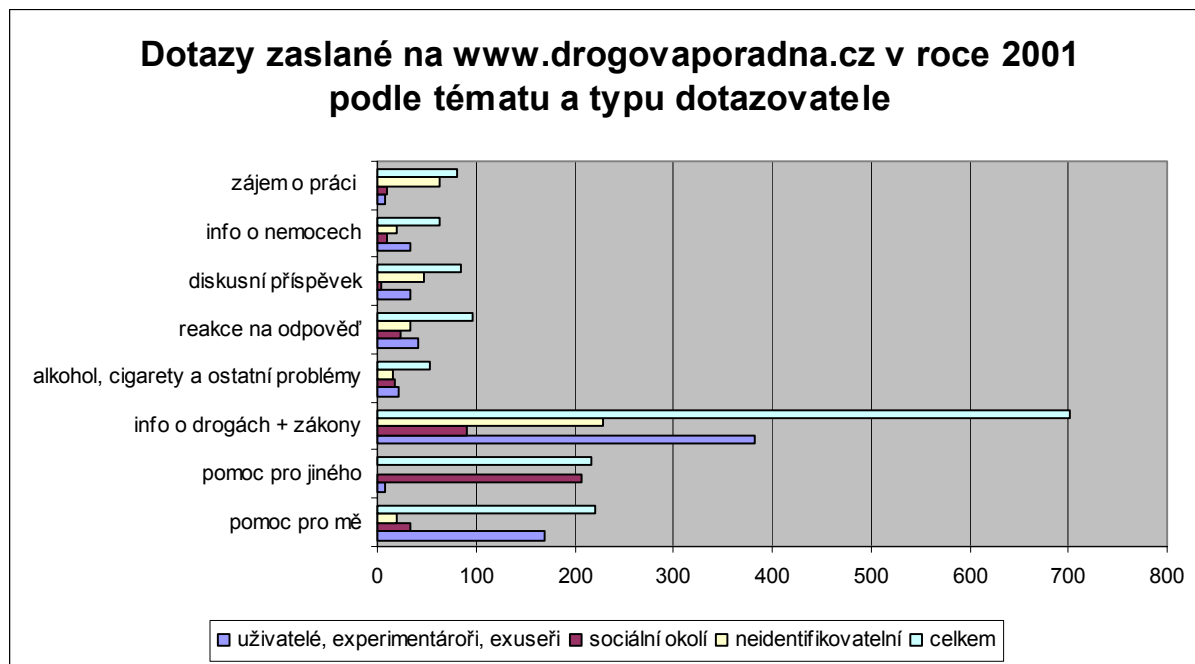
Graf 1

Zdroj: Kubů et al., 2004a

NPCP= Nízkoprahová centra pomoci

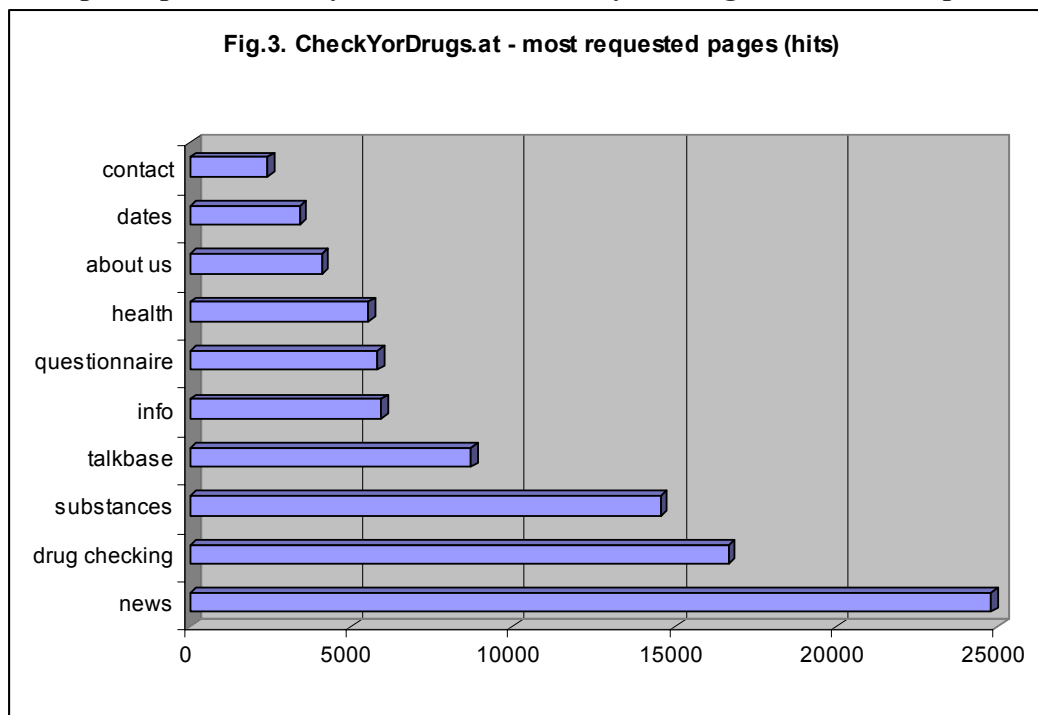
Graf 2

Zdroj: Sananim o.s.

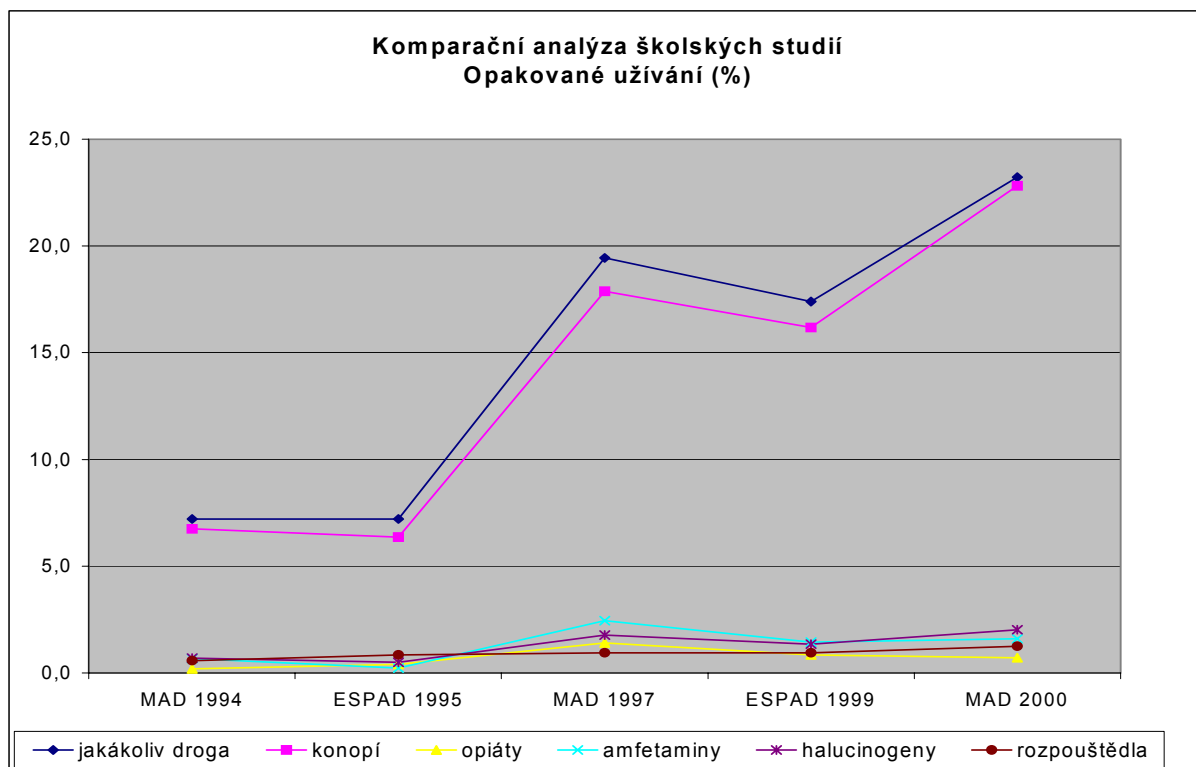
Graf 3

Počet přístupů na stránky serveru www.checkyourdrugs.at v roce 2001 podle tématu

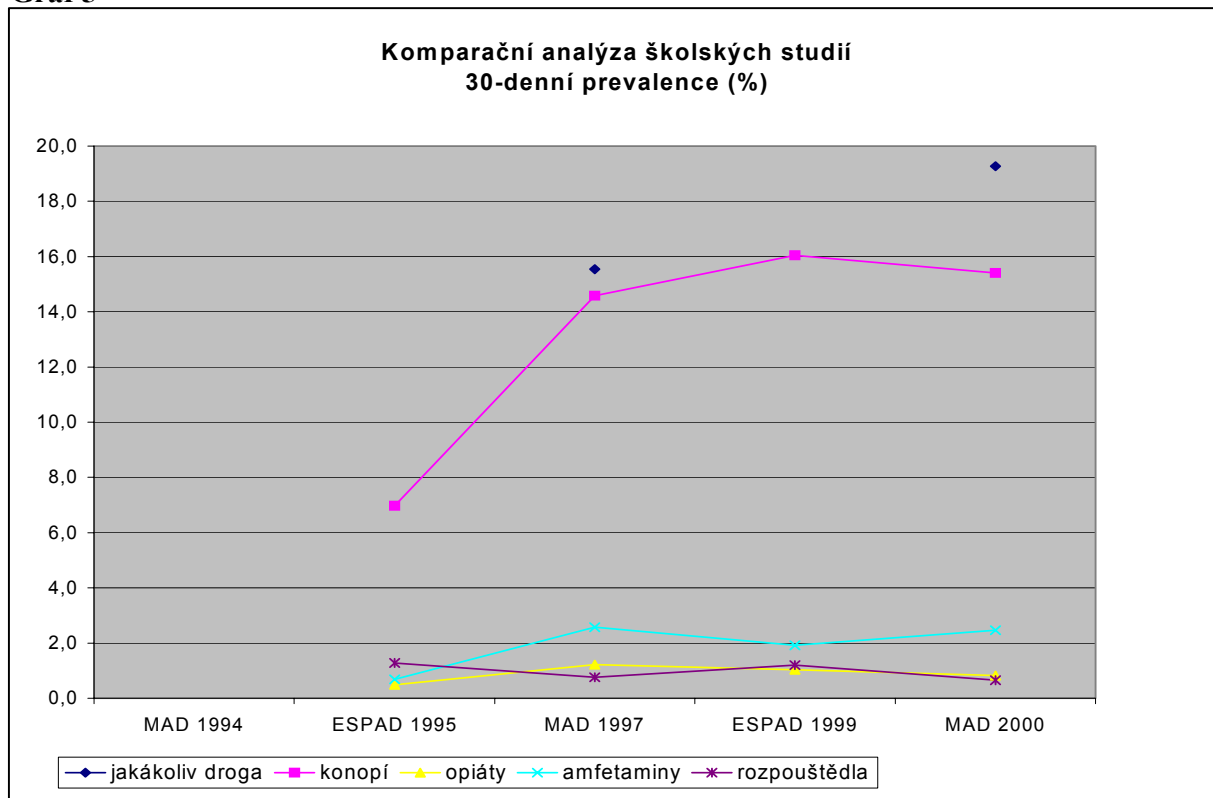
Zdroj: Lachout, 2002

Graf 4

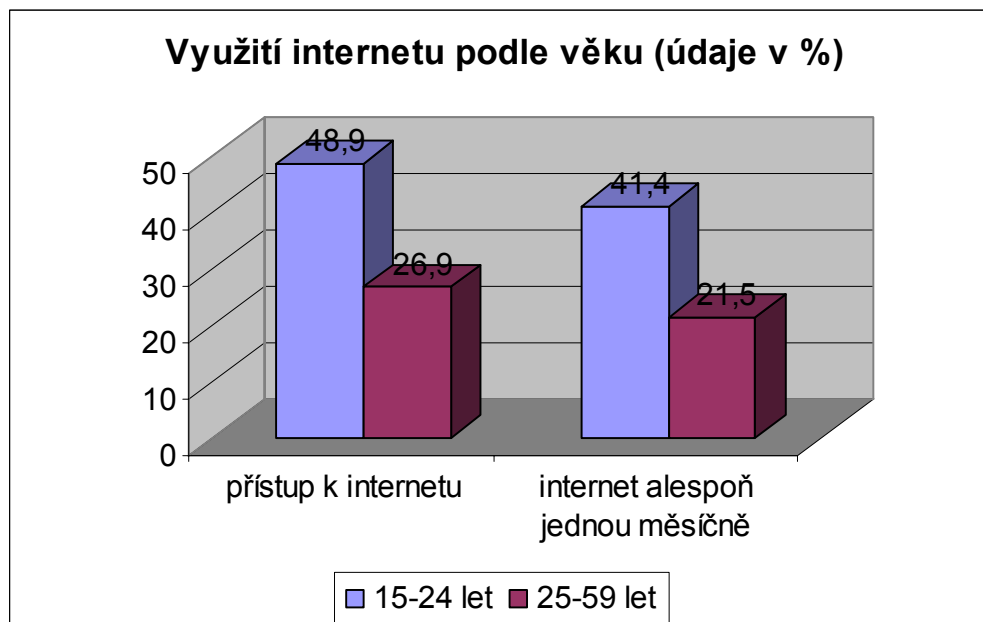
Zdroj: Miovský et al., 2002

Graf 5

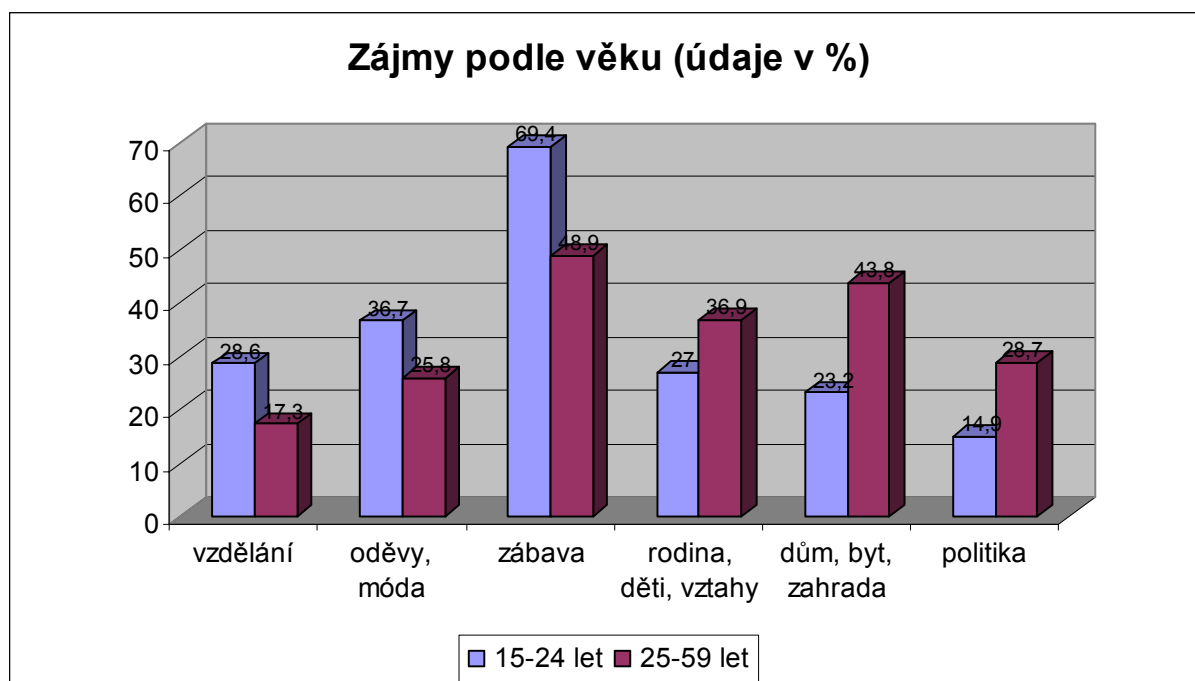
Zdroj: Miovský et al., 2002

Graf 6

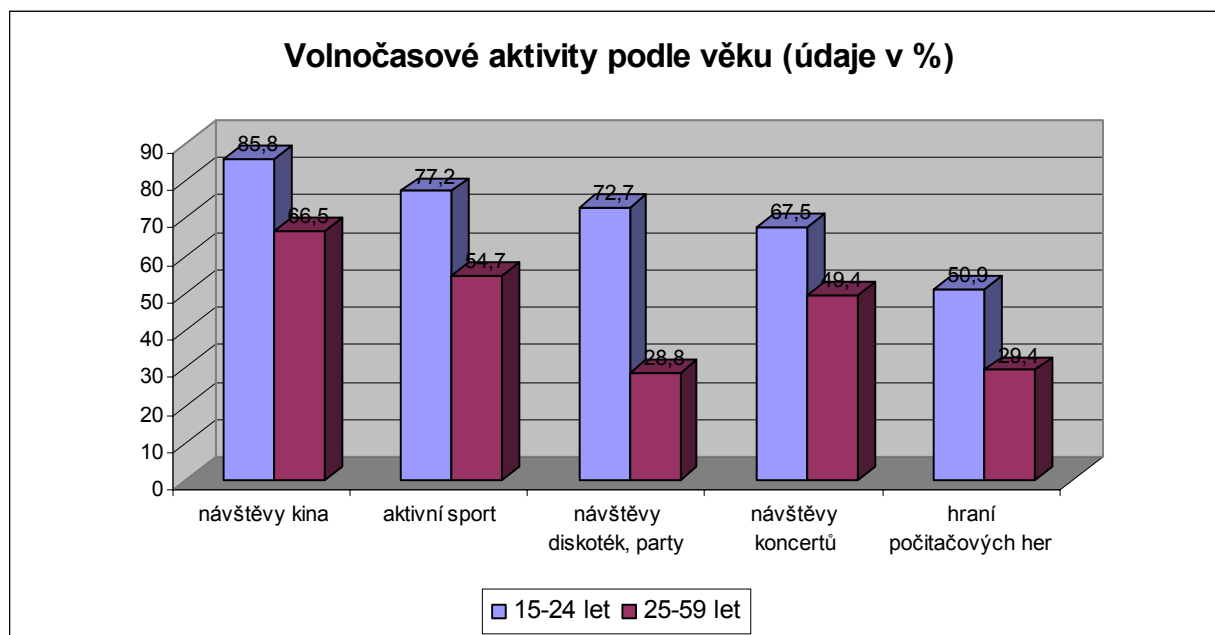
Zdroj: Čechová, 2002

Graf 7

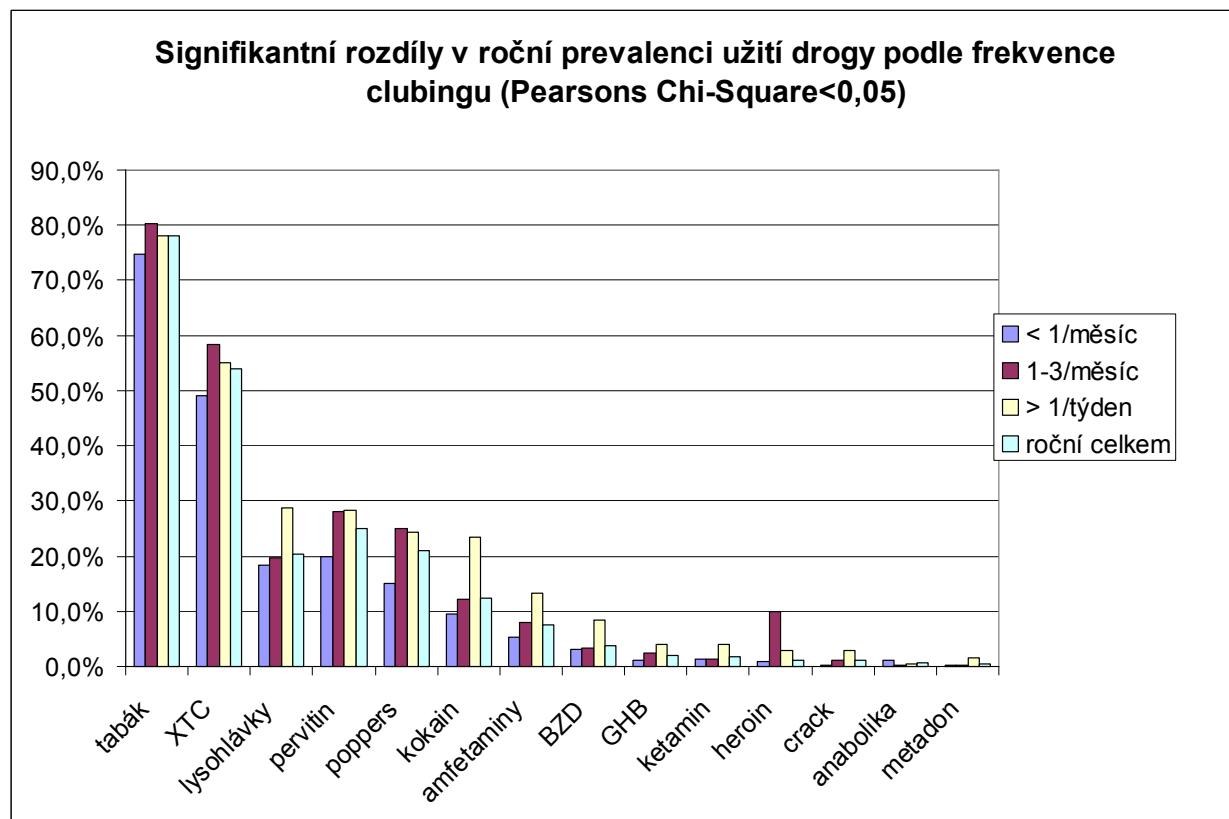
Zdroj: Čechová, 2002

Graf 8

Zdroj: Čechová, 2002

Graf 9

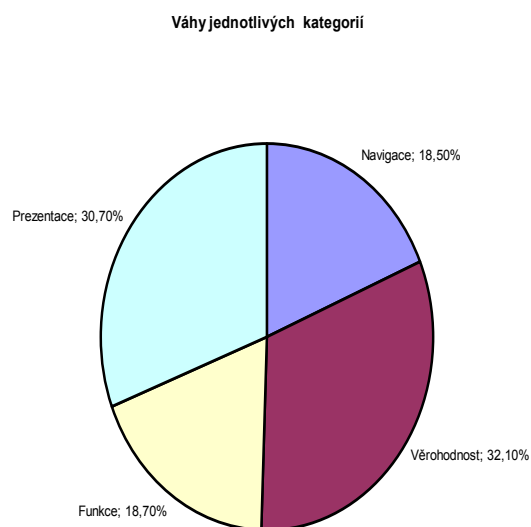

Zdroj: Kubů et al., 2004b

Metody hodnocení kvality internetových projektů prevence závislosti a harm reduction

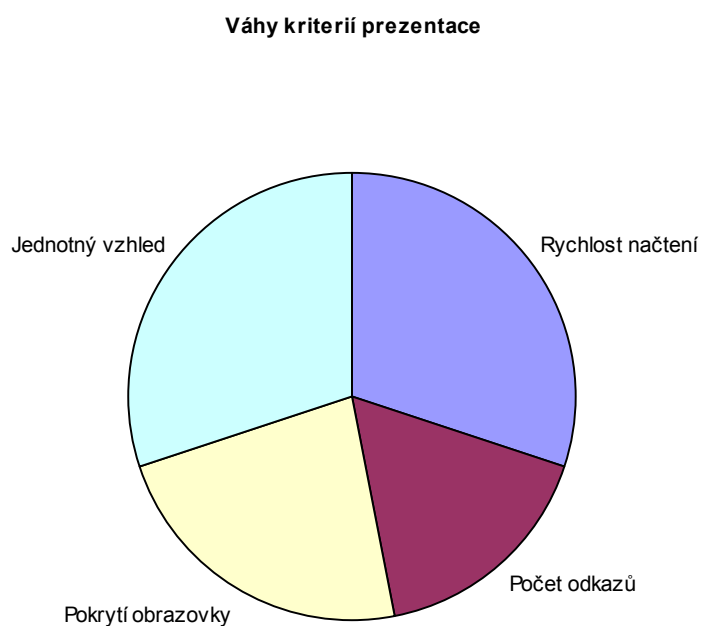
XTC = extáze, BZD = benzodiazepiny, GHB = Gama-Hydroxy-Butyrát

Graf 10

Zdroj: Kasal et al., 2002

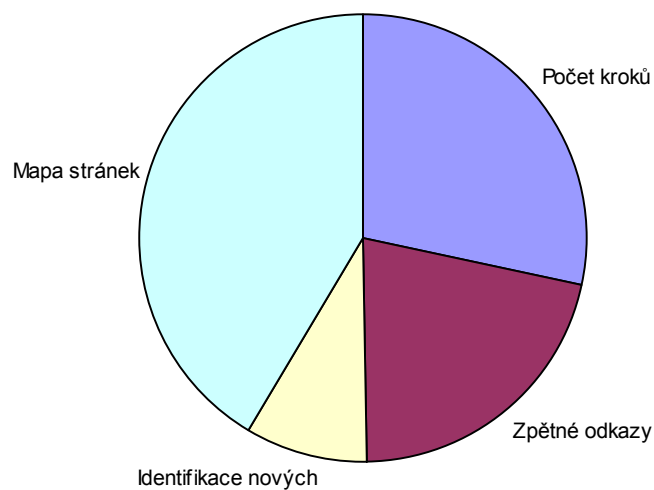
Graf 11

Zdroj: Kasal et al., 2002

Graf 12

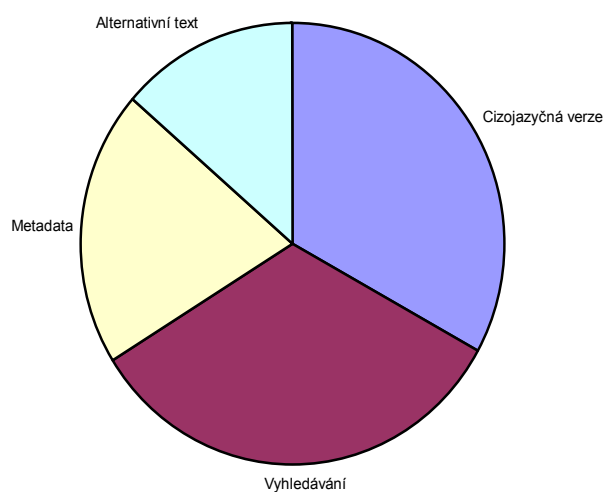
Váhy kritérií navigace

Zdroj: Kasal et al., 2002

Graf 13

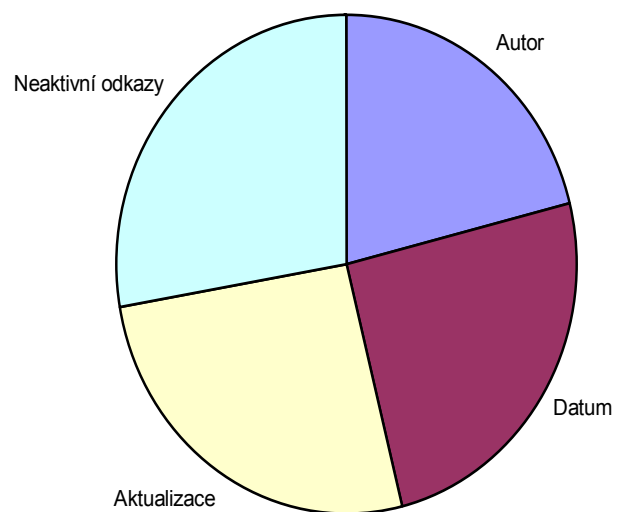
Váhy kritérií funkce

Zdroj: Kasal et al., 2002

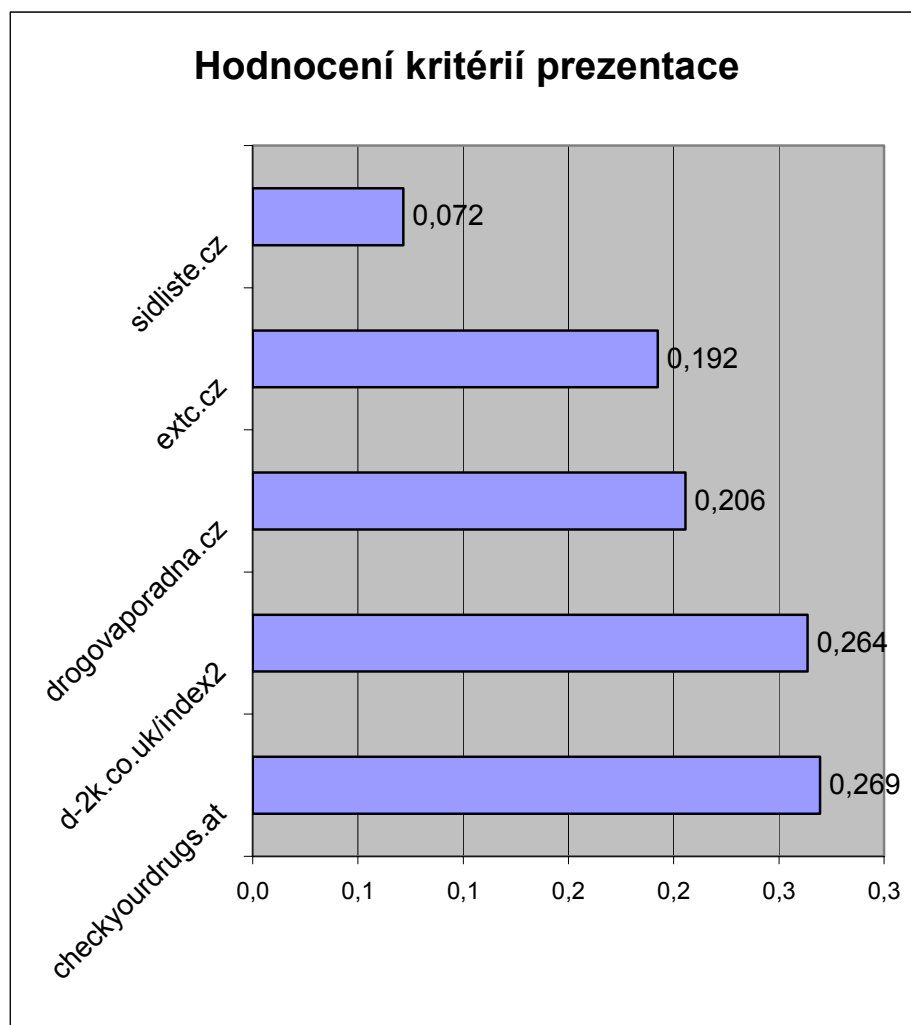
Graf 14

Váhy kritérií věrohodnosti

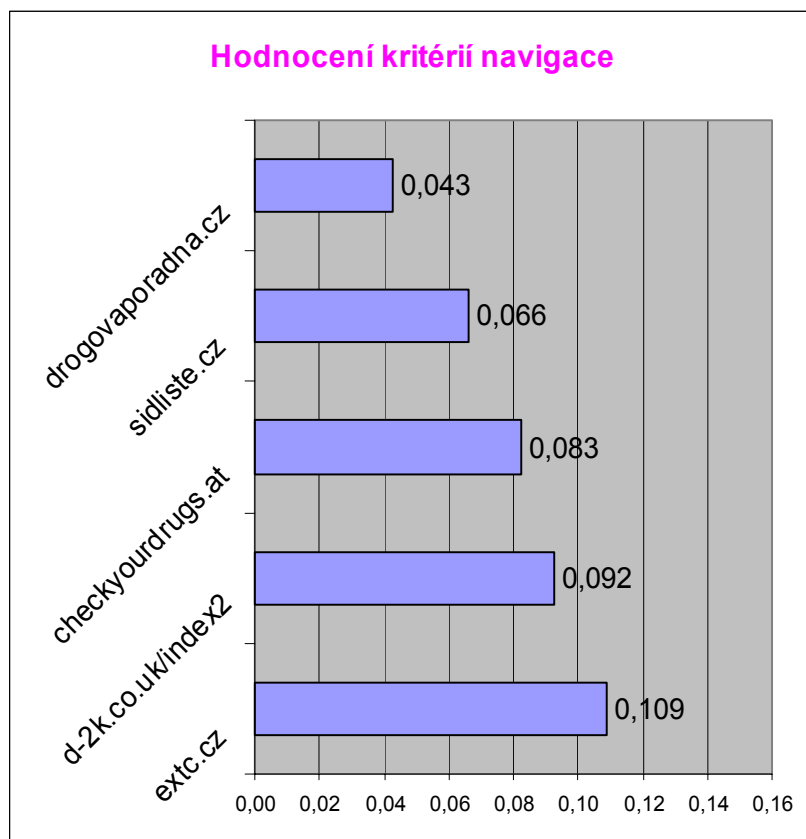

Zdroj: Kasal et al., 2002

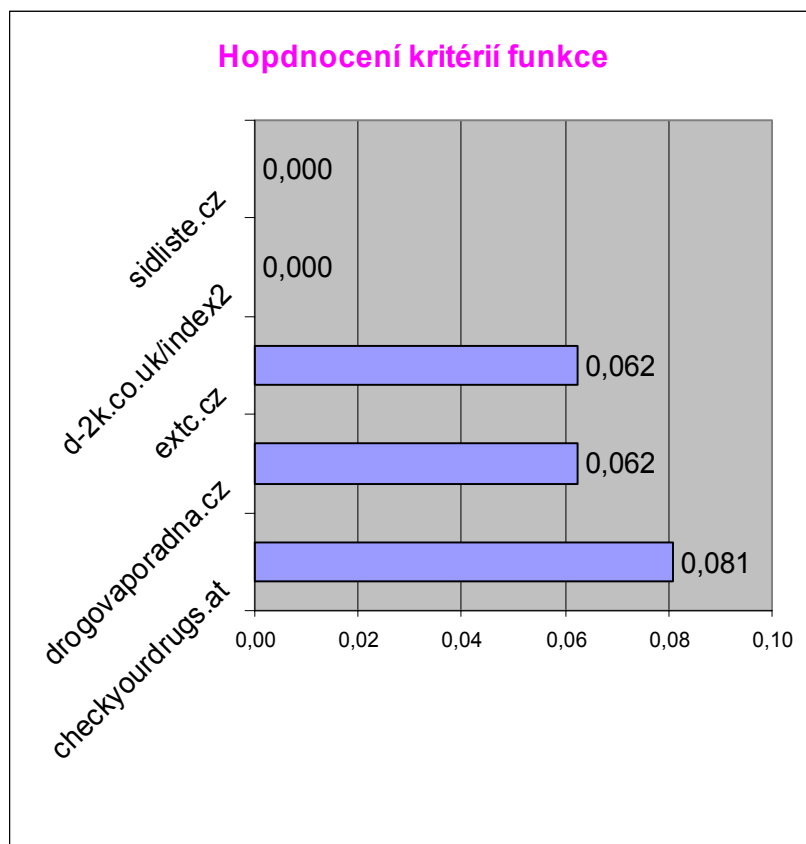
Graf 15

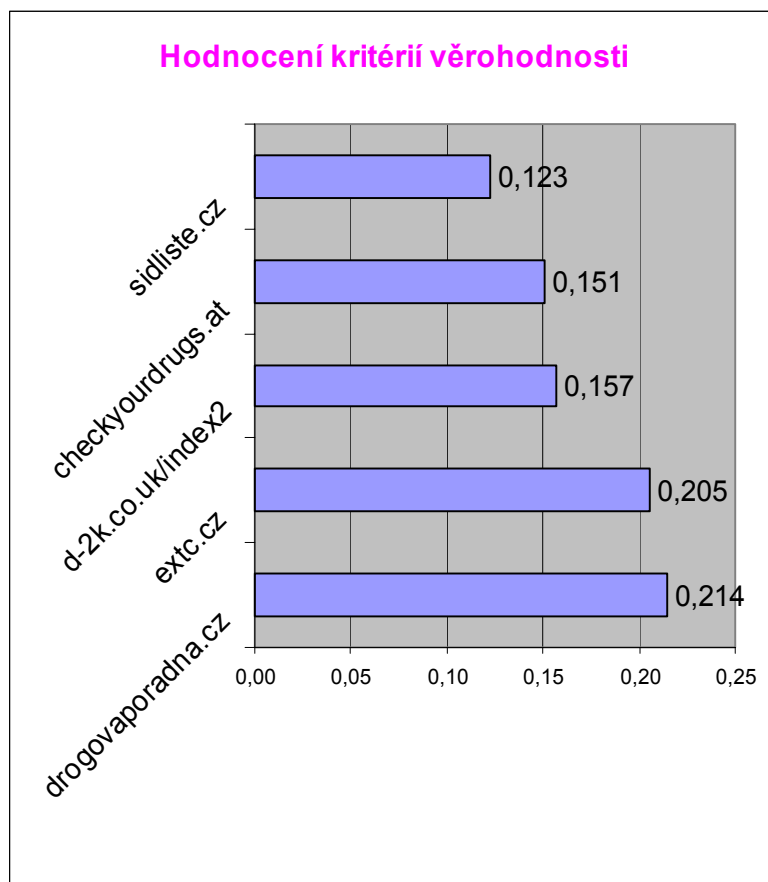
Graf 16

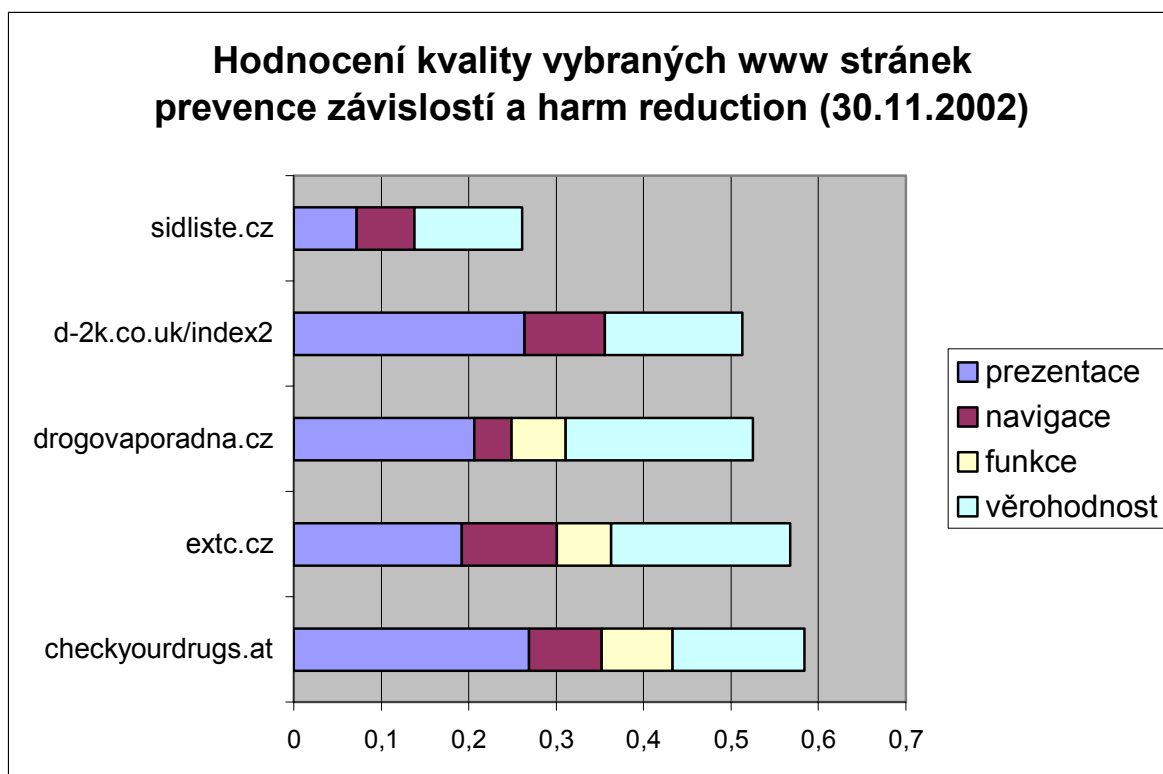
Graf 17

Graf 18

Graf 19

Tabulky:

Tabulka 1

Populace na internetu (údaje v %)

celá populace			28
vzdělání		věk	
VŠ	20	do 15 let	4
SŠ s maturitou	37	15-19 let	22
základní a SŠ bez maturity	43	20-29 let	23
pohlaví		30-44 let	30
muži	57	45-59 let	18
ženy	43	60 a více let	3

Zdroj: Kunc, 2001

Tabulka 2

Nejdůležitější oblasti zájmu v protidrogové oblasti (údaje v %)

Oblast zájmu	Právní statut			Orientace	
	Státní	Neziskové	Privátní	Drogy exkluzivně	Drogy součást
prevence/ informace	92,2	78,4	66,7	80,6	84,8
léčba a péče	36,4	36,4	91,7	61,3	38,7
minimalizace škod	28,7	45,5	13,9	56,5	24,6
rehabilitace/následná péče	17,8	27,3	52,8	37,1	22,5
sociální programy/volnočasové aktivity	34,9	53,4	5,6	29	39,8
výzkum/ dokumentace	18,6	5,7	5,6	8,1	13,6
školení odborníků	24,8	11,4	11,1	3,2	23
koordinace/ reprezentace zájmů	10,1	0	0	1,6	6,3
legislativa	1,6	0	2,8	0	1,6

Zdroj: Miovský et al., 2002

Tabulka 3

Preventivní programy orientované na děti a mládež (údaje v %)

1) Preventivní programy pro děti a mládež (n=206)	Statut			Orientace		
	Státní	Neziskové	Privátní	Drogy exkluzivně	Drogy součást	Celkem
TV a rozhlasové pořady	15,1	16,5	14,3	24	12,8	15,5 (12,6)*
publikace	31,1	38	19	36	31,4	32,5 (26,5)
přednášky a besedy	89,6	88,6	71,4	90	86,5	87,4 (71,1)
internet	10,4	21,5	-	24	10,3	13,6 (11,1)
volnočasové aktivity	37,7	60,8	19	34	48,1	44,7 (36,4)
komponované pořady	16	31,6	-	16	21,8	20,4 (16,6)
peer programy	46,2	31,6	4,8	22	41	36,4 (29,6)
jiné	34	27,8	14,3	24	31,4	29,6 (24,1)
2) Preventivní programy orientované na mládež se zvýšeným rizikem (n=141)						
publikace	20,3	38,3	-	38,2	23,4	27 (15,0)*
výcvikové programy	51,4	54	28,6	47,1	47,7	47,5 (26,5)
volnočasové aktivity	36,5	65	-	35,3	50,5	46,8 (26,1)
peer programy	37,8	21,7	-	20,6	31,8	29,1 (16,2)
komunitní programy	10,8	36,7	-	17,6	22,4	21,3 (11,9)
telefonická pomoc	51,4	58,3	85,7	82,4	47,7	56 (31,2)
jiné	18,9	25	14,3	20,6	21,5	21,3 (11,9)

* (%) z celkového počtu organizací (n=253)

Zdroj: Miovský et al., 2002

Převzato s laskavým svolením autora a redakce časopisu ADIKTOLOGIE 3/2004.

Časopis ADIKTOLOGIE je moderním odborným časopisem zaměřeným na oblast prevence, léčby a výzkumu závislostí. Je mezioborovým časopisem v duchu interdisciplinární povahy celé oblasti závislostí, tedy oblastí medicíny a psychiatrie, psychologie, pedagogiky, sociální politiky a práce, sociologie, politologie, práva, kriminologie a dalších oborů, které se zde uplatňují a bez jejichž přispění si dnes není možné představit ani prevenci, léčbu a ani výzkum.

Cílem časopisu je zprostředkovávat komunikaci mezi odborníky pracujícími v této oblasti a představovat důstojnou platformu této komunikace a být zdrojem moderních poznatků teorie i praxe. V návaznosti na tištěnou část (časopis samotný) pak je prostřednictvím interaktivní části těchto WWW stránek zajištěn širší komunikační prostor.

Časopis ADIKTOLOGIE odráží moderní trend postupného formování samostatného oboru ADIKTOLOGIE jako jasně ohraničeného, nového vědního oboru. Potřeba vytvořit vědní obor, který dokáže překročit nedostačující oborové pojetí a integrovat v sobě poznatky různých teoretických perspektiv je stále významnějším činitelem formujícím obor prevence, léčby a výzkumu závislostí. Tedy závislostí na všech typech legálních či nelegálních drog a závislostních poruch chování (závislost na hracích automatech apod.).

Distribuce, informace a objednávky předplatného na adrese vydavatele: www.adiktologie.cz

Kontakt redakce:

Redakce časopisu ADIKTOLOGIE

Sdružení SCAN

Hanáková 710, 666 03 Tišnov

IČO: 265 15431

Č. účtu: KB Tišnov 86-1455 600 277/ 0100

Tel.: +420 (549) 41 35 34

Fax: +420 (549) 41 35 34

E-mail: scan@tisnov.cz

EVROPSKÁ UNIE A DROGY

JUDr. Jaroslava NOVOTNÁ, Vrchní státní zastupitelství v Praze

Výzkumy, které Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogové závislosti (EMCDDA) zveřejnilo před krátkým časem, potvrdily to, co praktici v oblasti boje s drogami předpokládali, totiž tu skutečnost, že téměř každý pátý Evropan nejméně jednou v životě vyzkoušel drogu. 69 procent populace v rámci EU přitom označilo drogy a organizovaný zločin za jednu z největších hrozeb společnosti. Odhaduje se, že 1,5 miliónu obyvatel států EU je drogově závislých. Za nejčastěji užívanou drogu a zároveň také nejsnáze dosažitelnou se považuje konopí, které okusilo 40 procent osmnáctileté populace! (V ČR je situace ještě horší, jak bylo před časem publikováno.) Ze syntetických drog se jako nejčastěji zneužívané drogy označují amfetaminy a extáze.

V rámci EU se za této situace pochopitelně musí věnovat drogovému fenoménu odpovídající pozornost. Vzhledem k tomu, že nelegální obchod s drogami v evropském prostředí volného pohybu osob, kapitálu a zboží nezná hranic, je naprosto nezbytná co nejefektivnější spolupráce policejních a justičních orgánů, ale také globální drogová strategie na celoevropské úrovni, která by zároveň koordinovala vývoj všech nezbytných opatření v jednotlivých členských státech.

Drogová strategie EU unie (EU drug strategy) byla přijata Evropskou radou v Helsinkách již v prosinci 1999 a pro roky 2000 až 2004 stanovila šest hlavních cílů:

- významně redukovat zneužívání drog, a to především mladými lidmi pod osmnáct let,
- zásadně redukovat výskyt zdravotního poškození vznikajícího v souvislosti s požíváním drog (HIV, hepatitis, TBC apod.),
- zvýšit podstatně počet úspěšně léčených osob závislých na drogách,
- významně redukovat počet trestných činů souvisejících s drogami a konečně
- snížit podstatně praní špinavých peněz a ilegální obchod s prekurzory.

V červnu 2000 pak přijala Evropská rada v Santa Maria de Feira **Akční plán EU k drogám** (EU action plan on drugs), který pro období pěti let, tedy do konce roku 2004 stanovil konkrétní aktivity a postupy za účelem dosažení shora zmíněné drogové strategie. Pokud jde o oblast trestněprávních opatření, uvedený akční plán na základě Amsterdamské smlouvy stanovil členským státům EU závazek zajistit tzv. společné minimální standardy v národních legislativách tak, aby pachatelé drogové kriminality nemohli zneužívat mezer v právu (hmotném i procesním) v jednotlivých zemích a unikat spravedlivému potrestání tím, že uprchnou do druhého členského státu. Kromě toho Akční plán předpokládá posilování policejní a justiční spolupráce.

Vyhodnocení aktivit jednotlivých členských států a EU jako celku na tomto poli provádí pravidelně Evropská komise, závěrečné hodnocení se očekává po uplynutí roku 2004. Mohou být zajisté již v tomto okamžiku na efektivnost zásahů do drogového prostředí velmi kritické názory, nicméně určité úspěchy nelze nevidět. Osobně je spatřuji ve vytvoření již shora zmíněného **Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogové závislosti (EMCDDA)** v roce 1993 v Lisabonu, které vytváří různé databáze v oblasti zneužívání drog a vyhodnocuje reakce jednotlivých států na situaci. Sběr a analýzu informací z oblasti drog, jakož i jejich zpracování a zpětné předávání členským státům provádí také specifickými prostředky Evropský policejní úřad (**Europol**). Významného pokroku v oblasti trestního stíhání závažných forem drogové kriminality bylo rovněž dosaženo zavedením **evropského zatýkacího rozkazu**, který umožňuje velmi jednoduchou procedurou předávat obviněné a odsouzené mezi členskými státy EU.

- je nezbytné **právníky osoby**, v jejichž prospěch je drogová kriminalita páchána, vést k odpovědnosti za takové trestné činy (*viz dále výklad k článku 6 a 7*), a konečně že
- efektivnost boje s nelegálním obchodem s drogami je odvislá od **harmonizace vnitrostátních opatření** jednotlivých členských zemí EU.

Pokud jde o definice drog a prekurzorů, vychází rozhodnutí z příslušných úmluv OSN (Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, Vídeňská úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 a Vídeňská úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988), jakož i všech dokumentů, které existují v rámci EU k provedení těchto smluvních dokumentů.

Skutkové podstaty, které mají právní řády členských států EU zakotvit do budoucna, definuje článek 2. Podle něho mají být trestnými činy taková protiprávní jednání, která spočívají

- ve výrobě, zhotovení, extrahování, přípravě, nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, prodeji, dodávání za jakýchkoli podmínek, překupnictví, zasílání, tranzitní přepravě, převážení, dovozu nebo vývozu drogy (článek 2 odst. 1 písm. a), dále
- v pěstování opiového máku, keřů koky nebo rostlin druhu cannabis (článek 2 odst. 1 písm. b),
- v držení nebo nákupu drogy za účelem činností uvedených pod písmenem a) (článek 2 odst. 1 písm. c) a rovněž
- ve zhotovování, převážení nebo šíření prekurzorů, pokud je známo, že jsou určeny k použití při nedovolení výrobě nebo zhotovení drog (článek 2 odst. 1 písm. d).

Právní úprava ČR (§ 187 a následující tr. zákona) – zdá se – odpovídá již dnes požadavkům rozhodnutí. Osobně považuji za pozitivní deklarovanou nezbytnost zakotvení trestnosti manipulace s opiovým mákem, kokou nebo konopím, neboť doufám, že tím by mohly utichnout neplodné a podle mého názoru i škodlivé diskuse o beztrestnosti tzv. lehkých drog v ČR.

Rozhodnutí – i tentokrát podle mého názoru zcela správně – vychází z toho, že nezasahuje do vnitrostátních předpisů tam, kde se pachatelé shora uvedených jednání dopustí výhradně pro svou vlastní potřebu. Takto se mohou do trestněprávní úpravy promítnout specifika v nahlížení na konzumaci drog v jednotlivých členských státech. Ani v tomto aspektu zřejmě ČR nebude svou dosavadní trestněprávní úpravu měnit.

Rovněž pokud jde o pokus trestného činu, jakož i návod či pomoc k němu, které rozhodnutí stanoví učinit trestnými (článek 3 odst. 1), zřejmě bude náš trestní zákon vyhovovat. Postihovat pokus nabízet nebo připravovat drogy (jednání podle článku 2 odst. 1 písm. a) a pokus držet drogy (jednání podle článku 2 odst. 1 písm. c) trestněprávními sankcemi ponechává rozhodnutí na členských státech.

Sankce mají být zásadně efektivní (rozhodnutí má zřejmě na mysli i rychlé), přiměřené (tedy odpovídající okolnostem případu) a odrazující (zřejmě ve smyslu individuální i generální prevence).

Rozhodnutí zcela konkrétně stanoví, že trestné činy (uvedené v článku 2 a 3) mají být postihovány tresty odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně jeden až tři roky (článek 4 odst. 1). Dále ovšem stanoví, že za zvláštních skutkových okolností trestného činu, mají být horní hranice trestních sazeb podstatně vyšší, a to nejméně pět až deset let (článek 4 odst. 2). Půjde o takové trestné jednání,

- v rámci něhož bylo nelegálně manipulováno s velkým množstvím drog nebo
- v rámci něhož bylo nelegálně manipulováno drogami, které nejvíce poškozují zdraví (ani v této souvislosti se v rozhodnutí záměrně nepoužívá pojem tzv. měkkých a tvrdých drog, ale smysl je zjevný), nebo které mělo za následek těžkou újmu na zdraví velkého počtu osob.

Rozhodnutí dále zavazuje členské státy EU, aby přísně trestaly taková jednání, která byla spáchána v rámci zločinného spolčení (článek 4 odst. 3 a 4). Pokud jde o jednání uvedená v článku 4 odstavci 2 (viz shora) a o zločinné spolčení definované v příslušném dokumentu EU z roku 1998, má být horní hranice trestní sazby nejméně deset let (odstavec 3). Pokud jde o jednání uvedená v článku 2 odst. 1 písm. d) rozhodnutí (viz shora) spáchaný v rámci zločinného spolčení a s úmyslem použít prekurzory k výrobě nebo zhotovení drog za okolností uvedených v článku 2 odst. 1 písm. a) nebo b), má být horní hranice pět až deset let (odstavec 4).

Součástí sankcí mají být i opatření za účelem **propadnutí látek**, které byly předmětem jednání ve smyslu článku 2 a 3 rozhodnutí, dále **nástrojů** použitých nebo zamýšlených k použití při spáchání těchto trestných jednání a **výnosů** z nich, resp. majetku, který odpovídá látkám, nástrojům nebo výnosům (článek 4 odst. 5). Rozhodnutí v této své části odkazuje na příslušnou Úmluvu Rady Evropy „o praní špinavých peněz“ z roku 1990.

Pokud jde o sankce, v ČR zřejmě nebude třeba podstatné legislativní změny v rámci ustanovení § 187 a zřejmě ani ohledně koncepce trestání účasti na zločinném spolčení jako takové (§ 163 a násl.).

Způsobem, který odpovídá moderním trendům politiky států v oblasti boje s drogovou kriminalitou, se rozhodnutí staví k tzv. **spolupracujícím pachatelům** (článek 5). Rozhodnutí zásadně vychází z toho, že pachatel nemá být beztrestný vůbec, ale má mu být – pokud splní zcela konkrétním aktivním způsobem určité podmínky – trest pouze zmírněn. Úvahu, zda tyto možnosti členské státy ve svém právním řádu zakotví, ovšem mají podle rozhodnutí vést ony samy, rozhodnutí takový přístup k pachatelům členským státům nediktuje, ale hovoří o tom, že členský stát opatření ke zmírnění trestů (jinak uvedených v článku 4) ve vztahu k určitým pachatelům přijmout může, a to za specifických okolností. Tyto okolnosti jsou principiálně dvě, a to jednak ta skutečnost, že pachatel upustí od nelegální manipulace s drogou, resp. prekurzorem, a jednak poskytne příslušným orgánům (rozhodnutí říká doslovně správním nebo justičním) relevantní informace. Takovými informacemi nejsou pochopitelně jakákoli sdělení, ale informace zcela specifické, totiž ty

- které by jinak orgány získat nemohly a
- které jim pomohou
zabránit spáchání trestného činu nebo zmírnit jeho následky,
identifikovat nebo soudně stíhat další pachatele,
nalézt důkaz nebo
zabránit spáchání dalších trestných činů (tj. činů drogových, uvedených v člancích 2 a 3 rozhodnutí).

Toto ustanovení je tak mimořádně inspirativním přínosem do diskusí, které se ohledně budoucí úpravy spolupracujícího obviněného vedou v ČR. Pochybnosti o tom, že takový institut musí být v zájmu úspěšného boje s nejzávažnějšími formami trestné činnosti do trestního procesu včleněn, snad již byly odstraněny. Doufejme, že se příslušné legislativní orgány sjednotí rovněž

na tom, v jaké formě a v jakém rozsahu bude tento institut – důležitý zejména z důkazního pohledu – v českém právu fungovat.

Rozhodnutí věnuje také mimořádnou pozornost **odpovědnosti právnických osob** za trestné činy uvedené v článcích 2 a 3 (článek 6). Není přitom stanoveno, že musí jít nutně o trestně právní odpovědnost, ovšem z pohledu ČR závazek tuto odpovědnost v našem právu zakotvit bude zřejmě řešen institutem odpovědnosti trestní. (Že nemusí jít nutně o trestně právní odpovědnost, vyplývá i z článku 7, jak bude rozebrán dále.)

V daném případě jde o obligatorní zavedení odpovědnosti právnických osob, ČR stejně jako ostatní členské státy tedy zavést tuto odpovědnost v daných souvislostech budou muset, pokud tak již neučinily dříve. Jde přitom o odpovědnost za shora uvedené trestné činy, které ve prospěch právnické osoby spáchá fyzická osoba, která jedná samostatně nebo jako člen orgánu právnické osoby a která v právnické osobě působí ve vedoucím postavení, přičemž

- disponuje oprávněním tuto právnickou osobu zastupovat,
- má pravomoc přijímat jménem právnické osoby rozhodnutí nebo
- disponuje pravomocí vykonávat v rámci právnické osoby kontrolu.

Kromě shora uvedené odpovědnosti právnické osoby za aktivní jednání fyzické osoby nacházející se ve specifickém vztahu k právnické osobě (článek 6 odst. 1), členské státy EU musejí podle článku 6 odst. 2 přijmout opatření umožňující odpovědnost právnických osob v situaci, kdy nedostatek dohledu či kontroly ze strany fyzických osob, které by jinak mohly být odpovědny za aktivní jednání (uvedená v odstavci 1), umožnil spáchání trestných činů uvedených v článcích 2 a 3 ve prospěch právnické osoby fyzickou osobou podřízenou osobě, která podle odstavce 1 disponuje tam uvedenými pravomocemi.

Odpovědnost právnické osoby podle obou prvních odstavců článku 6 přitom nevylučuje trestní stíhání fyzických osob, pokud tyto samy spáchaly trestné činy uvedené v článcích 2 a 3 rozhodnutí, nebo jiného k takovému jednání navedly či mu pomohly (článek 6 odst. 3).

Kromě povinnosti legislativně upravit odpovědnost právnických osob ve shora naznačeném směru a rozsahu stanoví rozhodnutí **sankce**, které odpovědnou právnickou osobu mají postihnout (článek 7). Pokud jde o právnické osoby odpovědné ve smyslu článku 6 odst. 1 rozhodnutí (viz shora), mají být v každém případě i tyto sankce (stejně jako sankce ukládané pachatelům jako fyzickým osobám) účinné, přiměřené a odrazující. Výslovně podle ustanovení článku 7 odst. 1 mají zahrnovat pokuty trestní nebo jiné (zřejmě administrativní) povahy a mohou ovšem zahrnovat i jiné sankce. Těmito sankcemi rozhodnutí demonstrativně nazývá

- zbavení oprávnění k daňové úlevě nebo jiné veřejné podpoře či výhodě,
- dočasný nebo trvalý zákaz provozování obchodních činností (rozumí se jím zřejmě odnětí povolení státních orgánů k činnosti právnické osoby, včetně odnětí licencí a autorizací všeho druhu),
- uložení soudního dohledu,
- zrušení rozhodnutí soudu (a to zřejmě takového rozhodnutí soudu, kterým buď právnická osoba byla založena, nebo rozhodnutí, kterým získala oprávnění k legální činnosti),
- dočasné nebo trvalé uzavření provozoven, kterých bylo užito ke spáchání trestného činu,
- propadnutí látek (drog a prekurzorů), výnosů, nástrojů nebo odpovídajícího majetku právnické osoby ve smyslu článku 4 odst. 5 rozhodnutí (viz shora).

Pokud jde o sankce vůči právnické osobě odpovědné podle článku 6 odst. 2 rozhodnutí (viz shora), stanoví rozhodnutí pouze to, že stát obligatorně zajistí, aby sankce nebo jiná opatření uložená takové právnické osobě byla účinná, přiměřená a odrazující (článek 7 odst. 2).

Rozhodnutí ještě obsahuje v článku 8 ustanovení týkající se **pravomoci soudů** jednotlivých členských států k trestnímu stíhání drogových trestných činů uvedených v člancích 2 a 3 (viz shora). Uvedené ustanovení ukládá členským státům povinnost založit pravomoc svých soudů k trestnímu stíhání, a to i za situací, kdy by zřejmě jeho soudy nebyly k takovému stíhání příslušné. Příslušnost soudů tak bude dána,

- jestliže byl trestný čin spáchán zcela nebo pouze zčásti na území členského státu (princip teritoriality, tedy bez ohledu na státní příslušnost pachatele, resp. pachatelů) – článek 8 odst. 1 písm. a),
- jestliže pachatel je státním příslušníkem členského státu EU (princip personality, zde tedy bez ohledu na místo spáchání trestného činu) – článek 8 odst. 1 písm. b), nebo
- trestný čin byl spáchán ve prospěch právnické osoby, která má sídlo na území členského státu – článek 8 odst. 1 písm. c).

Určitou možnost upravit odlišně pravomoci soudů dává členským státům EU ustanovení článku 8 odst. 2 tak, že v případě trestného činu spáchaného mimo území členského státu tento stát nepoužije pravidlo stanovené pod písm. b) a c), nebo tato pravidla stát použije jen v určitých případech nebo za určitých okolností (které si zřejmě sám stanoví).

Poněkud nedořešené se v návaznosti na evropský zatýkácí rozkaz, který nahrazuje vydávací procedury mezi členskými státy EU, jeví ustanovení článku 8 odst. 3. Uvedené ustanovení totiž evropský zatýkácí rozkaz, který předpokládá i předávání vlastních státních příslušníků, nezmiňuje a pouze stanoví členskému státu, který nevydává své vlastní státní občany, povinnost uzákonit soudní pravomoc a pravomoc k zahájení trestního stíhání za trestné činy uvedené v člancích 2 a 3 pro trestné činy, které spáchali jeho vlastní státní příslušníci mimo jeho území. (Z pohledu ČR půjde o realizaci již zakotveného principu personality ve smyslu § 18 tr. zákona.) Ze shora uvedeného dovozují, že pokud jde o ČR, byl tento závazek prakticky již splněn existující legislativou, která je dokonce širší, neboť se povinnost stíhat nevydané osoby vztahuje za určitých podmínek i na pachatele, kteří jsou cizími státními příslušníky nebo osobami bez státní příslušnosti, které nemají na území ČR trvalý pobyt (§ 20 odst. 1 tr. zákona).

Domnívám se, že shora uvedené informace jsou důkazem toho, že drogová kriminalita je v centru pozornosti orgánů EU. Splnění závazků, které legislativním orgánům ČR jako členského státu EU přináší shora rozebírané rámcové rozhodnutí Rady, bude nepochybně přínosné i pro praxi stíhání tohoto druhu kriminality u nás.

VÝVOJ MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE Z POHLEDU NPC

plk. Ing. Gabriel BERZSI

Rád bych zde prostřednictvím Bulletinu NPC zveřejnil svůj pohled na vývoj mezinárodní spolupráce z pohledu NPC v kontextu měnící se legislativy i měnícího se zapojení ČR do Evropských policejních struktur a aktivit.

Aby bylo zřejmé, jak komplikovaná je tato problematika z pohledu policistů České republiky, a to jak z legislativního tak praktického hlediska, nemohu se vyhnout krátké exkurzi do minulosti.

Česká republika se začala problematikou mezinárodní policejní spolupráce, tak jak ji každý chápe, tedy otevřenou oboustrannou a partnerskou spoluprací, zabývat prakticky před 15 lety. Existence železné opony kontakt policistů na západ vyloučila, dále omezený pohyb cizinců na území ČR i minimální pohyb občanů ČR v cizině prakticky omezil nutnost kontaktů. Tím že nebyla páchána trestná činnost cizinci na území ČR a občany ČR v cizině, nebyl důvod k policejní spolupraci. Když ke spáchání trestné činnosti cizími státními příslušníky, téměř výlučně původem z Vietnamu, Kubu nebo Maďarska a Polska, na území ČR došlo, jednalo se zpravidla o skutky dokonané na území ČR, jejichž vyšetřování bylo proveditelné bez nutnosti faktické mezinárodní spolupráce. Úplnou výjimku zde tvořila trestná činnost příslušníků Sovětské armády, vyšetřování jejich trestné činnosti až na výjimky nebylo v pravomoci orgánů činných v trestním řízení tehdejšího Československa.

Pak ale přišel zlom. Otevření hranic, uvolnění prostoru pro oboustranný pohyb osob i zboží nás donutilo spolupracovat se zahraničními kolegy. Ovšem za legislativních podmínek, které se z dnešního pohledu zdají být až za hranicemi reality.

Změny, které v „západní“ části Evropy v oblasti četnosti, struktury a organizovanosti kriminality si vynutily změny trestněprávní legislativy, organizačních struktur i faktické činnosti orgánů činných v trestním řízení v průběhu několika desítek let, se v České republice, stejně jako prakticky ve všech ostatních dnes „přístupujících“ zemích se odehrály prakticky v průběhu jednoho desetiletí.

Drogy, tedy trestná činnost související s nelegální výrobou a obchodem omamnými a psychotropními látkami, nejsou z tohoto globálního trendu vývoje kriminality v ČR výjimkou. Česká republika měla zkušenosti s nedovolenou výrobou a distribucí OPL. Týkalo se to ovšem prakticky výlučně výroby domácích náhražek opiátů, které se na území ČR prakticky nedostali a domácí výroby metamfetaminu, jako náhražky stimulačních drog, zejména kokainu.

Fakticky první velký případ s mezinárodním dosahem bylo odhalení zásilky cca 100 kg kokainu v roce 1991. Zásilka byla maskována v dřevěných paletách. Spolupráce se zahraničím se omezila na komunikaci k osobě pachatele, kterým byl občan Kolumbie dlouhodobě se zdržující v ČSFR, s kompetentními orgány Kolumbie cestou Interpolu.

Koncem roku 1991 byl vytvořena Protidrogová brigáda, předchůdce dnešní NPC. Rozpadem federace, tedy rozdělením Československa pak vznikl odbor drog úvaru organizovaného zločinu a zpravodajství Služby kriminální policie.

Tento útvar byl překotným vývojem drogové scény v ČR do problematiky mezinárodní spolupráce prakticky donucen. Česká republika se fakticky skokem změnila na tranzitní i cílovou zemi pro heroin, kokain a kanabisové produkty. Prim v této oblasti sehrával heroin, a z pohledu pachatelů vysoce organizované zločinecké skupiny etnických Albánců. Tyto skupiny působily v rámci celé Evropy a účinný postih skupin bez mezinárodní spolupráce nebyl možný.

V roce 1993 v rámci rozpracování jedné rozsáhlé skupiny etnických Albánců dovážejících heroin do SRN, Švýcarska, Rakouska a částečně i do dalších zemí bylo konstatováno, že bez koordinace další spolupráce se zahraničím vlastně není možné na případu pokračovat. Došlo k vzájemné výměně pracovníků, kdy policista NPC působil v Bernu ve Švýcarsku jako koordinátor dalšího postupu, policista Švýcarska znalý dialektu užívaného pachateli zase působil jako prostředník k přenosu informací.

Koordinovaným postupem těchto dvou zemí za spolupráce orgánů SRN došlo k postupné eliminaci skupiny. Celkem bylo odsouzeno více než 100 pachatelů a zadrženy byly stovky kilogramů heroinu na území zainteresovaných zemí

Nejsložitější situace však nastala v rámci této spolupráce v okamžiku, kdy bylo nutné přikročit k zatčení a obvinění pachatelů na území ČR. Tehdejší naprosto nedostačující legislativa neumožňovala použití informací získaných v průběhu

Oddělení kriminální služby od služby vyšetřování, tedy faktické rozdělení policejní práce z pohledu trestního řízení na procesně využitelnou a procesně nevyužitelnou nutila k několikerému opakování úkonů výslechů osob. To mělo za následek znechucení svědků a postupné snižování jejich ochoty svědčit v neprospěch pachatelů.

Legislativa ČR v té době absolutně neznala institut předstíraného převodu věci, použití agenta nebo sledované zásilky. Policie sice byla schopna technicky i personálně zabezpečit sledování osob nebo věcí, ale zákon neumožňoval legální překročení hranice ČR pro ilegální zásilku a nutil policii zásilku zadržet a kurýra obvinít.

Toto legislativní prostředí mělo za následek někdy až komické situace. Například osoba přepravující zásilku kokainu z Latinské Ameriky do SRN přiletěla do Prahy. Zde ji na základě žádosti policie SRN kompetentní orgány ČR vzali pod kontrolu. Při cestě do SRN vlakem, byla až na hranice pod kontrolou policistů ČR a tam byla předána kolegům ze SRN. Příslušník našeho útvaru pak v roli svědka pomohl usvědčit kurýra před německým soudem za využití informací ze sledování.

Pokud by ale bylo došlo k situaci, že zásilku převzala jiná osoba na území ČR a hrozila ztráta kontroly policie nad zásilkou, v případě zadržení a obžalování osob před českým soudem informace získané v průběhu sledování nemohly být jako důkaz použity.

Rozsáhlá novelizace trestního řádu v roce 1997 umožnila provádění předstíraného převodu věci, nasazení agenta a dočasné odložení trestního stíhání osob v zájmu rozkrytí skupiny pachatelů. Tato novela dále umožnila celním orgánům provádět některé operativní úkony, s výjimkou předstíraného převodu a nasazení agenta. Novela celního zákona v roce 1997 umožnila celním orgánům umožnit podezřelým zásilkám překročit státní hranice. Ještě stále však legislativa neumožňovala provádět sledovanou zásilku. Přesto v rámci mezinárodní spolupráce bylo několik takovýchto společných operací provedeno. Bylo to ovšem s rizikem nutnosti zastavení zásilky na Českém území a dokazování ztížené o nemožnost využití řady informací jako důkazu před soudem. Za účinnosti této právní úpravy proběhla řada významných společných operací zejména s orgány SRN, ale také Velké Británie, Norska a Itálie.

Například společnou práci Policistů NPC a italských pracovníků DIA Torino při společné dokumentaci případu dovozu heroinu a kokainu z ČR do Itálie za přítomnosti 3 policistů a tlumočnicka z Itálie. V ČR se dokumentací činnosti osob podařilo eliminovat celou skupinu mafiánského typu. Dva hlavní organizátoři byli zatčeni v ČR a vydáni do Itálie. V rámci operace bylo zatčeno dalších 30 osob, zadokumentován dovoz heroinu, vraždy a dovoz zbraní na území Itálie.

Společnou operací pracovníků HMCE z Velké Británie, policie ČR a Celní správy ČR byla odhalena skupina organizátorů dovozu heroinu do Velké Británie. Česká strana dokumentovala cestu hotových peněz z Británie do ČR. V průběhu koordinovaného vyšetřování na obou stranách byl shromážděn dostatek důkazů jak o dovozu heroinu tak o transferu peněz v hotovosti. Ve finální fázi pak byl v Británii k lepší koordinaci zástupce celní správy i policie ČR.

Významnou změnou v celém trestněprávním systému ČR bylo opuštění starého ruského modelu trestního řízení. V rámci novelizace trestního řádu v roce 2002 došlo ke spojení operativních a vyšetřovacích složek policie. Operativní úkony orgánů činných v trestním řízení byly zakotveny do trestního řádu, nově zde bylo upraveno zadržení i otevíření zásilky, upraveno provádění sledované zásilky a další instituty běžné ve vyspělé Evropě.

Není mi třeba zdůrazňovat, že to bylo důsledkem dvou velmi významných procesů. Prvním byl nestálý tlak OČTŘ na zákonodárce k přijetí opatření umožňujících důsledné a efektivní potlačování projevů organizovaného zločinu a nadnárodní kriminality. Pravděpodobně významnější procesem byla nutnost těchto změn z důvodu jednoznačného úsilí ČR stát se členem EU.

Výsledkem byla již zmiňovaná novelizace trestního řádu, nebyla to ovšem jediná změna. Byla přijata řada zákonných opatření k postihování praní peněz, odčerpávání zisků z kriminální činnosti. Dále se přijala řada organizačních opatření k účinné aplikaci legislativních změn.

Ovšem zde naše snaha neskončila. Ohlédnutí za uplynulými 10 lety mého působení v oblasti boje proti organizované drogové kriminalitě mně plně opravňuje prohlásit, že Policie České republiky byla a je schopna účinně se podílet na mezinárodní policejní spolupráci.

Naše úsilí ale nekončí. Nemůžeme pouze konstatovat, že mezinárodní spolupráce je potřebná, jsme rozhodnuti se na ní podílet a máme k dispozici nástroje k jejímu provádění.

Vedení snahou zvýšit ofenzivnost policejní práce, lépe využívat možností plynoucích z mezinárodní spolupráce, zkracovat dobu trestního řízení a nedat šanci pachatelům uniknout před spravedlivým trestem za své kriminální skutky hledíme do budoucnosti.

Aktivně se snažíme ovlivňovat ve spolupráci se státním zastupitelstvím naše možnosti úspěšně potlačovat drogový fenomén.

Z toho důvodu byl zpracován návrh další novely trestního řádu, který nově zavádí instituty na úrovni účinné mezinárodní policejní spolupráce. Do této kategorie nástrojů patří neoddiskutovatelně institut společných vyšetřovacích skupin. Návrh se v současné době nachází ve fázi příprav k projednání a schválení v parlamentu.

Mám zato, že právě umožnění činnosti společných vyšetřovacích skupin je logické a nezbytné k dalšímu zlepšení účinnosti naší společné práce.

DROGY, KRIMINALITA, TERORISMUS

JUDr. Michal PACOVSKÝ

Úvodní slovo JUDr. Michala Pacovského na konferenci na téma „Drogy, kriminalita, terorismus“, kterou připravilo sdružení RODIČE PROTI DROGÁM dne 8. prosince 2004 v Rytířském sále Senátu Parlamentu ČR, ve Valdštejnském paláci.

Pokusím se stručně definovat hlavní problémové oblasti, jejich příčiny a naznačit cesty možných řešení.

Dosud jsme se bohužel chovali jako teoretikové vojenství - generálové se přeci vždy připravovali na válku, která už byla.

Problém nelegálních drog a jeho spojení s kriminalitou a terorismem zvláště je často vykládán, jako daň pokroku a civilizaci. Není to pravda. V celé moderní historii lidstva najdeme skupiny, které se z nejrůznějších důvodů odmítaly podřídit centrální moci a protože byly slabé, uchýlovaly se k teroru. Již ze středověku známe hnutí, která volila cesty páchání individuálního teroru. K překonání strachu bojovníků pak již tehdy byly často využívány nejrůznější omamné látky. Tak, jako se společnost globalizuje a komercionalizuje, tak se mění problém drog a terorismu. Stále máme hnutí, která nechtějí soutěžit v regulérním politickém boji a volí cestu zkratkou, cestu terorismu. Teror však již není individuální, namířený proti vůdčím osobnostem, okupačním vojákům apod., ale je stále častěji namířen proti mase nevinných a nic netušících civilistů. Obrázky dětí z Beslanu, které teroristé nejdříve vysvlékli donaha, nad jejich hlavami rozvěsili granáty, nám ukázaly jak strašně ty děti musely před svou smrtí trpět. Ze všech živočišných druhů jen člověk dokáže něco tak hrůzného.

Co tedy je novým problémem? Terorismus má mnohem více peněz, rozvoj technologií mu umožňuje používat mnohem dokonalejší zbraně s větší ničivější silou. Jak se ukázalo, zbraní může být cokoli, počínaje letadlem, konče zbraněmi hromadného ničení. Jestliže nelze zabránit přístupu k technologiím, a to je v řadě případů obtížné, pak je nutno omezit zdroje financování terorismu.

Výnosy z prodeje ilegálních drog jsou dnes jedním z hlavních bankéřů terorismu. To je problém č. 1. Lapidárně řečeno - prostřednictvím našich dětí si sami platíme teroristy. Proč došlo v poslední době k tak drastickému nárůstu spotřeby drog? Odpověď nalezneme u marketingových odborníků: Bez poptávky na trhu není ani prodej. Kde není trh, je třeba ho vytvořit. V principu jsou metody stejné, jako když byl na trh uveden elektrický kartáček na zuby: Ruku na srdce v podstatě se bez něj obejdeme, pohyb rukou nás až tak nenamáhá. Těžko však odolat, když jsme denně pod palbou diskusí odborníků o kvalitě péče o náš chrup.

Česká republika je školním příkladem, jak s poměrně malými prostředky lze za pouhých deset let vybudovat solidní trh. V roce 1990 se u nás spotřeba drog převážně omezovala na úzký okruh mladých lidí a zneužívány byly především medikamenty domácí provenience. Argument, že jsme žili za železnou oponou neobstojí, protože Shenghenská hranice je střežena neméně pečlivě. Navíc v té době neexistovaly rentgeny na letištích a další speciální vybavení, kterým pohraniční policie a celníci dnes disponují. Neobstojí ani argument, že drogoví bossové měli obavu z komunistického teroru. Právní normy byly v principu stejné a drogami se v celém hl. m. Praze zabývali jen dva či tři policisté. Zkrátka nebyl zde trh, to byl pravý důvod, proč výrobci neviděli důvod snažit se o expanzi do Československa.

Trh se v bývalém Československu začal vytvářet krátce po listopadové revoluci. Celých 14 let se u nás vedou veřejné diskuse, kdy je problém drog bagatelizován, kdy veřejnosti je

podsována falešná představa, že pokud někdo drogám propadne, je po ruce zařízení, kde se může i ambulantně vyléčit ze závislosti. Nebezpečnost psychotropních látek je snižována srovnáváním s něčím tak obvyklým, jako jsou pivo či cigarety. V rozporu s mezinárodní smlouvou, kterou je naše země vázána, je do omrzení opakováno, že je třeba dělit drogy na lehké a tvrdé. Dokonce jsme došli tak daleko, že vládní úředníci sami veřejně vystupovali proti těmto mezinárodním závazkům, podporovali legalizaci marihuany apod. Každoročně jsme svědky demonstrací za legalizaci marihuany. Ruku v ruce s tímto trendem šla i zákonná úprava. Drogové lobby se podařilo dosáhnout toho, že držení 10 cigaret marihuany či 5 dávek heroinu není trestné. Ale jak má policista zadržet dealera, když každý z nich má u sebe právě jen ono množství drogy a pro další si jde až ji prodá?

Dlouhodobým zlehčováním nebezpečnosti drog, vytvářením zástupných problémů a především naprostou absencí skutečné prevence se podařilo, že dnes již vyrostla celá generace v domnění, že drogy jsou běžnou součástí života, že není čeho se obávat, a že bez drog "nejsou in". Jestliže statistiky za loňský rok nám ukazují, že až 60% mladých ve věku 18 bylo v kontaktu s marihuanou, je to proto, že od svého mládí vyrůstali v prostředí tolerance k drogám. Zkrátka jen sklízíme to, co jsme zaseli před 10 lety. Zároveň však to znamená, že za 10 let je velmi pravděpodobné, že např. stejné procento řidičů bude řídit pod vlivem marihuany. To je problém č. 2.

Problémem č. 3 jsou peníze. Na jedné straně se za posledních 10 let vynaložila téměř 1 mld. korun na tzv. prevenci proti drogám. Za tyto peníze obdrželi daňoví poplatníci smutné prvenství ve spotřebě drog. Na druhé straně sekundární poškození zdraví jen z marihuany je takové, že lze do 10 let očekávat prudký nárůst návazných onemocnění. Jestliže se dosavadní trend nezmění, za deset let tedy bude i problémem dostatek peněz v systému zdravotního pojištění a to přese všechny reformy.

Na jedné straně obec, která chce dotaci státu na cyklistickou stezku, si musí zaplatit účetního, aby všechny výdaje při kontrole náležitě doložila, na druhé straně jsou stamiliony korun vynakládány pro drogově závislé na metadon, subutex, injekční stříkačky apod. často bez jakékoli státní kontroly jejich užití.

Problémem č. 4 je sociální spravedlnost. Evropa si dala do štítu sociálně soudržný a spravedlivý systém. Co však je spravedlivého na tom, že diabetik který za svou chorobu nemůže, si musí ze svého platit drahé náhrady sladidel, potraviny a někdy i injekční stříkačky. Na druhé straně člověk závislý na drogách dostává zdarma injekční stříkačky, či metadon. Pojišťovna hradí úkon lékaře a zřejmě i část ceny léku, když předepíše drogově závislému subutex. Na ten si pak v lékárně musí připlatit pouhých 300,- Kč. Na ulici jej však obratem prodá za 1.000,- Kč. Víme o lékaři, který takové recepty předepisuje jako na běžícím pásu a jeho pacient subutex bez nebezpečí dealuje dál na ulici.

Co je příčinou současné drogové epidemie? Příčinou není ani sociální revolta mládeže, ani její pocit bezvýchodnosti. Příčinou není ani množství neúplných či problémových rodin; jejich procento se za poslední období tak výrazně nezměnilo. To vše mohou být akcelerátory, které jen urychlí či zpomalí trend. Masové užívání drog je jen následkem, nikoli příčinou samotnou. Nejprve hledejme pomocí starého latinského "qui profundis" - komu to slouží?

Nepochybně těm, kteří s drogami obchodují ve velkém a mají z tohoto obchodu pohádkové a nikým nezdaněné zisky. Odhaduje se, že roční čistý zisk ze světového obchodu s drogami je vyšší, než roční HDP Spojených států. Příčinou tedy je v první řadě jen a touha po těchto ziscích a v ostatním fungují již běžné ekonomické zákony, včetně již zmíněného marketingu, přípravy trhu, pseudovědeckých diskusí, studií apod. Co jiného může být pravidelná veřejná diskuse na téma léčivých účinků ilegálních drog? Vždyť jsou-li skutečně pro některé

nemocné užitečné, tak ať jsou řádně certifikovány Státním ústavem pro kontrolu léčiv a ať podléhají stejně přísnému režimu, jako např. morfium. Tedy příčinou je hlad po zisku, ten si vytváří trh pro své zboží a trh pak volá po rostoucích dodávkách.

Bohužel jsme se dostali již tak daleko, že na žádné okamžité ani zázračné řešení nelze spoléhat. Lze jen doufat, že trpělivou a cílevědomou prací se nám za dalších 10 let podaří současný trend zvrátit. Jaká jsou možná řešení v České republice? Vláda minulý pátek učinila vynikající krok. A to neříkám ze servility. Prvním závěrem z otřesné drogové statistiky bylo odvolání dosavadního šéfa Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

A kudy dále? Nepochybně řešením je správný koktejl prevence, léčebných opatření a represe. Lapidárně řečeno - postupovat podobně, jako při jiných epidemiích: Tedy největší důraz klást na prevenci, neboť nejlepší pacient je ten, který ne onemocní. Léčba, pokud je vůbec možná, by pak měla mít za cíl pokud možno podchytit nemoc již v prvních stádiích. A konečně represe by sice měla být diferencovaná, ale v každém případě by měla ve společnosti utvrzovat dojem, že se vyplácí s drogami si nic nezačínat. Na jižní Moravě těžko vysvětlit lidem, že když si dají k obědu deci vína a usednou za volant, tak zaplatí velkou pokutu a na druhé straně někdo, kdo užije drogu a pak jede zůstane beztrestný.

Jestliže jsem uvedl, že základním kamenem stavby musí být široká a skutečná prevence, pak její rozsah musí být takový, aby již od mladého věku byly děti vychovávány v tom, že drogy jsou něco hluboce zavrženíhodného. Stejně tak, jako již od útlého věku děti vnímají, že zabít jiného je něco krajně špatného, tak musí vnímat, že jakýkoli kontakt s drogou je něco odpudivého. Odsouzení drog musí být plošné. Prvním krokem nepochybně by mělo být, že stát, jako největší zaměstnavatel veřejně vyhlásí - já tyto lidi nezaměstnávám, protože je to nebezpečné. Nepochybně v armádě, policii, školství, v úřadech je nebezpečné takové osoby trpět. Stejně tak nikdo z nás jistě nestojí o to, aby ho ošetřoval lékař či aby nás vezl řidič autobusu pod vlivem drog. Otázkou také je, zda politik či novinář, kteří užívají drogy jsou na svých místech. Taková opatření žádné peníze nestojí a jejich účinky budou mnohem lepší, než stovky přednášek. Měli bychom se také více zaměřit na základní vzdělání. Podívejme se, kolik dětí z problémových rodin nechodí do školy vůbec? Podle některých údajů nám již vyrostla velká skupina negramotných dětí. Ty pak pochopitelně nemohou sehnat práci a snadno propadají drogám a pouliční kriminalitě. Jsou výzkumy, které signalizují, že až 80% romské mládeže je v kontaktu s drogami. Neměli bychom více nutit rodiče, aby zajistili svým dětem základní vzdělání?

Po mnoha letech je připravena novela trestního zákona, která nově zavádí dělení na lehké a tvrdé drogy. To však je proti mezinárodní úmluvě. Ale hlavně takové dělení neguje každou prevenci, neboť ve veřejnosti podpoří falešný dojem, že určité drogy jsou neškodné. Některé trestné činy prostě takto nelze dělit. Ani incest nemůže být lehký či těžký; buď se stal nebo ne.

Naše civilizace je založena na Starém zákonu a na Desateru. Přiznejme si konečně, že podání drogy je pokusem o zabití s odloženým účinkem. Nebo snad budeme časem diskutovat o tom, zda "nezabiješ či nepokradeš" vypustíme z našeho kodexu? Budou také demonstrace za legalizaci incestů?

Znepokojení veřejnosti je již značné a všichni víme, že zázrak se nestane.

Výhoda či prospěch v trestném činu svádění k pohlavnímu styku podle § 217a trestního zákona

VÝHODA ČI PROSPĚCH V TRESTNÉM ČINU SVÁDĚNÍ K POHLAVNÍMU STYKU PODLE § 217A TRESTNÍHO ZÁKONA.

JUDr. Miroslav MITLÖHNER, CSc.,

vedoucí Katedry sociální práce a sociální politiky PedF UHK Hradec Králové

Zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže tak byl do trestního zákona zařazen trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 217a.

Objektem je zájem na ochraně mládeže před komerčním sexuálním zneužíváním.

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel nabídne, slíbí nebo poskytne osobě mladší osmnáct let za pohlavní styk s ní, nebo za její pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování úplatu nebo jinou výhodu či prospěch.

Pachatelem může být kdokoliv, po subjektivní stránce musí jít o úmysl.

Osoba, mladší osmnácti let, která žádá nebo přijme úplatu nebo jinou výhodu či prospěch za uvedené jednání není pro takový čin trestná (§217b).

Výhoda či prospěch může být cokoli, tedy i droga. Jestliže pachatel za jednání, které tvoří tento trestný čin, nabídne, slíbí nebo poskytne drogu, dopouští se trestného činu šíření toxikomanie podle § 188a tr. zákona v jednočinném souběhu s trestným činem svádění k pohlavnímu styku podle § 217a tr. zákona.

Pro spáchání tohoto trestného činu je nerozhodné, jde-li o heterosexuální nebo homosexuální praktiky. Od pohlavního zneužívání se liší přítomností prvku slibu úplaty, výhody nebo prospěchu. Trestný čin je naplněn i když k realizaci nabídky či slibu úplaty, výhody nebo prospěchu nedojde. Souběh s trestným činem pohlavního zneužívání podle §§ 242, 243 trestního zákona je možný.

Z gramatického výkladu textu vyplývá, že trestné jednání spočívá v nabídce a slibu úplaty, jiné výhody nebo prospěchu osobě mladší osmnácti let za pohlavní styk nebo za její pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování.

Nabídka, slib nebo plnění tedy musí být učiněno přímo této osobě a trestný čin je spáchán již okamžikem přednesení tohoto návrhu, aniž by došlo k jeho akceptaci. Tato osoba také sama rozhodne, zda nabídku přijme a projev její vůle je nezastupitelný.

Nabídka a slib plnění musí být učiněn před realizací pohlavního styku nebo obdobného jednání, k poskytnutí plnění může dojít jak před touto realizací, tak po ní.

Může být problematické a diskutní, zda-li by se jednalo o trestný čin svádění k pohlavnímu styku i tehdy, kdyby došlo k poskytnutí úplaty nebo jiné výhody či prospěchu až po pohlavním styku či obdobném jednání a bez jakéhokoliv předchozí nabídky nebo slibu. Tedy jakási odměna coby projev spokojenosti, uznání a podobně. Návštěva butiků, lepší restaurace, ale i poskytnutí finanční hotovosti jsou jen letmo nahozené možnosti, jak lze spokojenost vyjádřit, aniž by bylo předem cokoli komukoli slíbeno.

Domnívám se, že by se o trestný čin jednat nemohlo a to z následujících důvodů. Především samotný název trestného činu "svádění k pohlavnímu styku" vylučuje možnost jakéhokoliv svádění k činu po činu. Za druhé smyslem trestného činu je vytvoření prostředí pro postih jednání, které spočívá v dosažení pohlavního uspokojení s osobou mladší osmnácti let v komerčním prostředí nabídky a poptávky, či návrhu a jeho akceptace.

Jakákoliv předem nenabídnutá a neslíbená výhoda, poskytnutá jednostranně a dobrovolně po realizaci jednání, které je v trestním zákoně uvedeno a de facto následně akceptovaná a přijatá

Výhoda či prospěch v trestném činu svádění k pohlavnímu styku podle § 217a trestního zákona

vlastně není nic jiného než darováním ve smyslu občanského zákoníku. Do jaké míry by mohlo být toto darování považováno za jednání contra bonos mores, ponechávám ke zhodnocení odborníkům pro občanské právo. Jen si dovoluji připomenout, že denně dochází k situacím ve kterých náhodná a chvilková známost proběhne postelí a skončí dárkem na památku. Horší to bývá jen tehdy, kdy je dárkem životaschopná spermie dívky, která je bez antikoncepce.

Vzniká však otázka, zda lze režim trestného činu podle § 217a tr. zákona vztáhnout i na situaci, kdy je nabídka přednesena jiné osobě, než té, která má s pachatelem trestného činu realizovat některou z praktik tam uvedenou.

Jde především o situaci, kdy osoba mladší osmnácti let jednak provozuje klasickou prostituci a je v moci pasáka, který ji nabízí, prodává a inkasuje peníze a jednak je tato osoba prodávána svými rodiči, kteří rovněž sami sjednanou odměnu inkasují. Nelze totiž přehlédnout, že předmětem útoku u trestného činu podle § 217a tr. zák. je osoba prakticky od jakkoliv nízkého věku až do osmnácti let. Dětská prostituce je realizována s osobami, které jsou často mladší patnácti let.

Ustanovení § 217a trestního zákona má ovšem svoje dopady i do pornografické tvorby.

Jak již bylo řečeno, pachatelem tohoto trestného činu je ten, kdo nabídne, slíbí nebo poskytne osobě mladší osmnácti let za pohlavní styk s ní, nebo za její pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování úplatu nebo jinou výhodu či prospěch.

Z dikce se zdá, že pachatel musí jednat naznačeným způsobem proto, aby dosáhl on sám a osobně pohlavního styku či srovnatelného chování. Není zřejmé, zda jde o trestný čin v případě, že nabídku, slib či poskytnutí úplaty nebo jiné výhody či prospěchu realizuje osoba odlišná od té, která má protiprávní jednání realizovat.

A nebo opačně. Zda jde o trestný čin v případě, že je úplata, jiná výhoda či prospěch nabídnutá osobě odlišné od té, která má protiprávní jednání realizovat a to v neprostitučním prostředí, jakým je kupříkladu pornografická tvorba zaměřená na vizuální produkci.

Ve filmech, videokazetách a na fotografiích figurují stále mladší a mladší herci a děti. Je jasné, že honoráře musejí být sjednávány a vypláceny mezi dospělými osobami, nejčasněji na straně herce s jeho rodiči.

V případě, že producent či jiná osoba, která zastupuje tvůrce pornografického materiálu sjedná se zákonnými zástupci a nebo přímo s nezletilým hercem odměnu za jeho herecký výkon, který odpovídá některé z činností uvedených v § 217a trestního zákona, nelze podle mého názoru dojít k závěru, že tato osoba nabídla, slíbila nebo poskytla osobě mladší osmnácti let úplatu nebo jinou výhodu či prospěch a to za pohlavní styk s ní.

Naproti tomu se kloním k názoru, že v případě sjednání pohlavního sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování by tento postih možný byl. Spojka "nebo" je spojkou vylučovací a jednání formulované před a po této spojce je odlišné. Tedy buďto pohlavní styk s pachatelem, nebo pohlavní ukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování před kýmkoliv. Tedy i před kamerami v rámci filmové či obdobné tvorby.

MĚSTO TŘEBÍČ MÁ SVŮJ „PREVENTIVNÍ“ DŮM.

Bc. Martina BÁRTOVÁ,
manažerka prevence kriminality a drogové problematiky

Chátrající, a po dobu několika let, opuštěná budova na největším třebíčském sídlišti Hájek, našla svého majitele v roce 2002. Stalo se jím samo Město Třebíč. Snad proto, že i dříve objekt sloužil dětem a mládeži k příjemnému posezení, k zábavě a odpočinku, rozhodli se místní veřejní činitelé „vsadit“ společné prostředky do nastupující, mladé, generace. O připravovaném projekčním záměru na rekonstrukci objektu se na radnici dlouho a nadšeně diskutovalo.

Ve spolupráci se zástupci neziskových organizací a občanských sdružení, se členy zainteresovaných komisí, hledalo vedení města nejpotřebnější, nejúčelnější a pochopitelně finančně nejprijatelnější variantu. Přípravy na projekčním záměru, stanovení cílů a výběr cílové skupiny pozitivně ovlivnila charismatická metodika Odboru prevence kriminality MV ČR, podle které v roce 2001 rozjízďelo Město

Třebíč své první preventivní programy. Slogan „Prevence se vyplatí“ zaujal představitele města natolik, že se rozhodli připravované programy a služby v objektu nasměrovat na práci s neorganizovanou mládeží.

Projekční záměr na Klub mládeže Hájek byl po obsahové stránce rovněž iniciován sociologickým průzkumem „Vnímání pocitu bezpečí občanů města“, z jehož výsledků bylo zřejmé, že ve městě chybí nové, alternativní služby pro dospívající, rizikovou mládež. V roce 2002 a 2003 byly Městu Třebíč poskytnuty dotace z OPK MV ČR ve výši 400 000,-Kč a 248 000,-Kč na vybavení nízkoprahových center. Zkušební provoz „nízkoprahu“ nedaleko základní školy na ulici kpt. Jaroše se osvědčil. Bohatá návštěvnost zařízení přesvědčila třebíčské preventivní aktivisty o tom, že investice do rozšíření služeb pro děti a mládež má své uplatnění.

Společnosti DIS PROJEKT s.r.o., která byla pověřena radou města tvorbou projektu, pracovala s návrhy a doporučeními členů komise pro prevenci kriminality a rady města. Vytvořila prostory pro činnost krizového centra, dobrovolnického centra, nízkoprahového klubu, velkého sálu a dalších specializovaných místností. V jarních měsících roku 2003 zahájila a.s. TIPa se sídlem v Třebíči rekonstrukci objektu. Za 16 měsíců, nákladem přes 20 miliónů korun, byl objekt zrekonstruován a vybaven.

Účelově vázané dotace ve výši 248 000,-Kč v roce 2004 poskytl OPK MV ČR na dovybavení hudební zkušebny, keramické dílny, učebny a klubovny zařízení sociálně právní ochrany. Vzniklo tak nové středisko sociálních služeb pro děti a mládež.

Ve čtvrtek 16. září 2004 překročili práh Klubu mládeže Hájek první návštěvníci. Školní mládež využila nabídky Městské policie Třebíč, která v prostorách zařízení připravila presentační akci pod názvem „Bezpečí občana na prvním místě!“

Velký sál zaplnila na dobu jednoho týdne expozice Muzea Policie ČR. Učebnu oživilo besedování s pracovníky Národní protidrogové centrály. Vybavení hudební zkušebny, keramické dílny, nízkoprahového klubu a klubovny Klubu Naděje, zařízení sociálně právní ochrany, obdivovali návštěvníci za doprovodu aktivních třebíčských dobrovolníků. Pracovníci Pedagogicko-psychologické poradny poskytovali informace o připravované ambulanci péči ohroženým dětem.

KMH expozice Muzea PČR

KMH presentace BS-PČR

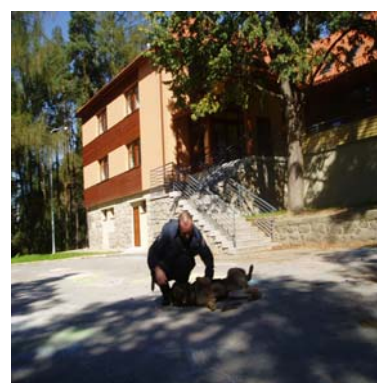

KMH presentace BS-MP

Škála nabídek na poskytování sociálních služeb z oblasti prevence sociálně-patologických jevů na Klubu mládeže Hájek je pestrá. O tom zda je potřebná, domníváme se, není potřeba diskutovat, o tom zda je udržitelná, si bude rozhodovat Město samo. Podaří se?

KMH nízkoprahový klub

KMH pohled po rekonstrukci

POVSTÁNÍ 1945

kpt. Bc. Radek GALAŠ, Policejní prezidium PČR

O pražském povstání, přesněji o povstání českého lidu v květnu 1945 byla napsána celá řada publikací, bohužel většinou staršího data. Jejich věrohodnost je pochopitelně dána dobou vzniku, ale většina těchto pramenů má jedno společné, o policii a četnictvu v ní nejsou prakticky žádné zmínky. Jen v případech, kde se účast zejména policistů nedala oddisktovat, jako například boj o rozhlas, se nedá nic dělat, ale jinak jakoby neexistovalo oněch více než 4.000 příslušníků policie a četnictva, kteří se přímo zúčastnili bojů. V zapomnění zapadlo hrdinství policistů z Hrdlořez, Žižkova i s jejich tankem, boje u Rozhlasu, v Braníku. Jakoby nikdy neexistoval obrněný vlak Blaník, jehož posádku tvořili především policisté, jakoby neexistovalo oněch téměř 50 padlých. Připomíná je jen deska na Národní třídě a pár pomníčků, rozetých po Praze. To je však žalostně málo za oběti, které naši kolegové přinesli. Příslušníky četnictva z toho samozřejmě nevyjímáme, i oni byli zapomenuti díky rétorice komunistických dějepisců a falzifikátorů. Ano, bylo přece nepohodlné hovořit o tom, že více než 10% bojujících povstalců tvořili příslušníci především prvorepublikových a tedy demokratických sborů, které byly ze zásady věrné Benešovi a byly silně apolitické.

Domnívám se však že současná Policie České republiky si takový „přepych“ zapomínat na svoje hrdiny dovolit nemůže a nesmí. Jsou součástí dějin nejen našeho sboru, ale i našeho národa. Jsou součástí naší firemní kultury a i pro nás jistě platí heslo, že národ, který si neváží vlastní minulosti si nezaslouží lepší budoucnost.

Díky Bulletinu NPC jsme dostali příležitost alespoň zčásti popsat účast našich kolegů v bojích o Prahu. Říkám zčásti neboť není možno na tak „malém“ prostoru popsat vše, kde se policisté a četníci objevili v průběhu bojů.

Pražská policie byla v drtivé většině vlastenecky smýšlejícím sborem. Stejně jako u četnictva, v jejích řadách sloužila celá řada bývalých legionářů a vojáků. Mnozí její členové byli příslušníky SOS¹ a zejména 31. praporu a mnozí již od samého počátku okupace byli zapojeni do podzemního hnutí.

Veškeré přípravy, shromažďování informací, zbraní, materiálu, to vše mělo vést k ozbrojenému vystoupení proti nacistům. Nepomohly ani snahy o germanizaci, o změnu aparátu a organizačních schémat, která byla zavedena a osvědčená, nepomohly ani desítky odvedených, popravených a zavražděných policistů. Den, na který čekal celý národ nadešel, Nadešel 5. května 1945.

Policejní ředitelství se dalo již 5. května v 10.00 hod. se všemi svými zaměstnanci k dispozici České národní radě. To bylo vyhlášeno již dopoledne místním rozhlasem. Nicméně prvním krokem policie muselo být zajištění dosavadního vedení policie – policejního prezidenta Wiedermanna. Byl zajištěn velitel uniformované policie plukovník Missbach a jeho zástupce Stanzel. V budově velitelství došlo při zatýkání k zastřelení plukovníka Svobody. Ve vzpomínkách praporčíka Karla Hladíka, o kterém ještě bude řeč se k jeho osobě můžeme dozvědět, že to byl původním povoláním voják, který se okamžitě po okupaci vzdal našeho občanství a přijal říšské, nastoupil k policii a byl jmenován majorem, což byla velmi vysoká hodnost. Ačkoliv sám německy neuměl, prohlašoval o sobě že je Němec. Na základě jeho udání a udání jeho manželky byla zatčena celá řada policistů. Jeho horlivost dosáhla dokonce takových rozměrů že byl „umravňován“ samotným gestapem. Jako velitel 4 policejního revíru si počínal

¹ Stráž obrany státu

jako despota a hrůzovládce. Ještě 5. května provede kontrolu na revíru v Karlíně kde zjistí že na podlaže místnosti leží vůdcův portrét do kterého právě kope strážmistr Havlík. Ani on ani strážmistr Nevstával, který je incidentu přítomen se se Svobodou nebaví. Proto svoboda okamžitě odchází na velitelství na Perštýn kde se domáhá vstupu a kam však již není vpuštěn. Zde má zastřelit službu konajícího strážmistra . A tady také končí život skvrny policie plukovníka Svobody, který je zde zastřelen. Mužstvo 4. revíru toho však hořce litovalo, jak poručík Hladík ve svých vzpomínkách uvedl - chtěli jsme si ho pověsit sami, z balkónu.

Po očistě se velitelem uniformované stráže v Praze stal podplukovník Rožek, který telegramem vyzval všechny policisty aby se *cele postavili za svatou věc národa a nedbali obětí, které snad si boj vyžádá*“

V tu dobu již na všech budovách policejního ředitelství, úseků a revírů zavlály československé vlajky.

V poledne pak byla vyslána četa stráže s autokarem k obsazení budovy Rozhlasu s příkazem k obsazení a zjištění českého vysílání. Bojů o rozhlas se tak v závěru zúčastnilo 315 příslušníků pražské uniformované policie, 16 jich bylo zraněno a 3 padli.

Rozhlas

Boj o budovu rozhlasu se stal jakýmsi symbolem počátku povstání a jeho vysíláním životně důležitým prostředkem spojení bojující Prahy. Jeho dobytí a udržení se stalo otázkou číslo jedna což je ze strategického hlediska pochopitelné. Pro se o jeho obsazení uvažovalo již od samého počátku okupace. Tímto úkolem byla pověřena pražská uniformovaná policie a rozhlas se tak stal součástí historie tohoto sboru.

prap. Karel Hladík, první zleva jako příslušník 31. praporu SOS

Štábní kapitán Bohumil Valtr a kapitán Rudolf Suchánek – dva muži, kterým byl tento úkol svěřen počátkem května 1945 zahájili neprodleně přípravy. Ve spojení s odbojovou skupinou přímo uvnitř rozhlasu si obstarali plány budovy, zmapovali síly příslušníků SS, kteří důležitou budovu střežili a především se zaměřili na vytvoření skupiny policistů, kteří budovu v pravý čas obsadí. Již 2. května bylo vybráno 20 příslušníků vězeňského oddělení pražské policie a následující dne byl osloven praporčík Karel Hladík – vedoucí boxerské sekce pražského sportovního klubu. Jeho úkolem bylo vybrat 10 zdatných policistů jako úderné čelo oddílu.

3. května pak skupinka policistů. V čele s kapitánem Suchánkem prošla celým rozhlasem pod záminkou přípravy na vysílání bezpečnostního pořadu. Totéž provedli následující ho dne. Záminkou byla opět příprava pořadu – Pozor na kapesní zloděje. V průběhu těchto „exkurzí“ si policisté vytvořili jasnou představu o rozmístění jednotlivých pracovišť uvnitř budovy a o jejím technickém zázemí. Zmapovali místa, která nesmí být v zájmu zachování fungování rozhlasu poškozena a získali řadu dalších důležitých informací.

Veškerá jejich dosavadní odbojová činnost měla být zúročena již druhého dne. 5. května 1945 vydal dopoledne svoje prohlášení nový velitel uniformované policie podplukovník Rožek a pražská policie se tak stala první organizovanou silnou povstání. Těsně po poledni vyráží z Bartolomějské ulice policejní autokar obsazený 18 policisty pod velením kpt. Suchánka k rozhlasu. Ozdobeni trikolórami jsou zdraveni kolemjdoucími. Další autokar obsazený dalšími 12 policisty pod velením npor. Říčánka vyráží o pár okamžiků později. Nikdo z nich netuší že posádka 25 příslušníků Waffen SS byla posílena o dalších 65 ozbrojenců. Avšak ani toto případné vědomí by pravděpodobně policisty nezastavilo.

Policejní autokar s posádkou z Bartolomějské v horní části Václavského náměstí - 5. května 1945

První autokar dorazil před rozhlas ze směru od Václavského náměstí, policisté bleskurychle vyskákali z vozidla, odzbrojili strážného před budovou a vnikli dovnitř. Zde již narazili na odpor. Byla na ně okamžitě zahájena palba a policisté mají první oběť. Snad symbolicky se prvním padlým policistou povstání stal strážm. Antonín Svoboda. Dalšími dvěma padlými v průběhu bojů o rozhlas byli šstrážm. František Kejda strážm. Přemysl Kasalický

Ve 12.33 se pak ozývá legendární volání rozhlasu o pomoc: „...voláme českou policii, české četnictvo a vládní vojsko; dostavte se ihned k budově rozhlasu – esesáci nás chtějí vyvraždit, přijďte ihned“ Signál k povstání je dán a propuká plnou silou.

Boj o rozhlas trvá do večerních hodin, kdy zbývající posádka obrany rozhlasu kapituluje a rozhlas plně přechází do českých rukou a je nadále udržen až do samého konce povstání. Na začátku tohoto strategicky nejvýznamnějšího vítězství počátku povstání byli však pražští policisté, kteří budovou rozhlasu obsadili.

Rozhlas byl obsazen a udržen zejména díky těmto policistům:
kpt. Rudolf Suchánek, prap. Karel Hladík a Antonín Batlička, šstrážm. František Bejnart, Antonín Vlček, Josef, Borovička, Karel Hanzlík, Josef Křížek, Antonín Měchurka, Josef Smolík,

Vladislav Solar, Antonín Svoboda a Karel Trachta, stázm. Jan Fučíkovský a Karel Martínek, čekatelé Josef Jančíčka a Václav Šafr.

Por. Říčanek, vrch. strážm. Bohumír Havlíček, prap. Ladislav Kasl, Bedřich Kubásek a šstrážm. Alois Kvapil, Karel Laholík, Bedřich Nedělka, Josef Luthan, Josef Solar, Jan Majer, Karel Rampa, Bohuslav Šťastný, Alois Švanda, František Kejda a stázm. Přemysl Kasalický.

KASALICKÝ PŘEMYSL,
vrch. strážm. - * 4. 11. 1908 - † 21. 5. 1945.
Zemřel na následky zranění u rozhlasu

SVOBODA ANTONÍN,
vrch. strážm. - * 22. 10. 1898 - † 5. 5. 1945
Padl v Praze XII u rozhlasu

KEJDA FRANTIŠEK,
vrch. strážm. - * 24. 10. 1912 - † 6. 5. 1945
Padl v Praze XII u rozhlasu

Nebyly to jen boje o rozhlas, o tom jak důležitá byla činnost policie svědčí i vzpomínky J.S. Krofty, který po dobu povstání vysílal relace v angličtině.

6. května ve 4 h ráno jej vzbudil velitel stanice v Hrdlořezech praporčík Melichar a žádal aby šel s ním neboť je potřeba hlasatel, který ovládá angličtinu a Krofta přijímá.

Na různých místech Prahy již se bojuje a praporčík Melichar spolu se štábním strážmistrem Janem Hárovníkem, strážmistry Řípou a Šípem a strážníkem Vachulkou jednou k vysílači ve Strašnicích. Za pomoci zaměstnanců odzbrojují německé policisty. Vysílačka je jejich. 6. května doráží posila – štábní strážmistr Vinecký a další policisté. Dobrovolníci jsou vycvičováni v zacházení s německými panzerfausty, v obsluze zbraní.....

Strašnická vysílačka v rukou pražských policistů se stala klíčem, v době zničení zařízení rozhlasu na Vinohradské třídě to byla právě strašnická, která vysílala dál, bez přerušení. V celých Čechách a na Moravě ji slyšeli lidé na vlnách 415 metrů. Strašnická vysílačka byla prakticky jediným povstaleckým rozhlasem – pro povstání životně důležitým rozhlasem. Vysílačka byla ubráněna, samozřejmě nejen díky policistům, ale především díky jim.

Povstání se 5. května 1945 rozhořelo po celé Praze, spontánně a neřízeně, nicméně ještě téhož dne se velení ujímá vojenské velitelství Prahy – Bartoš a koordinuje boje v Praze. Koordinuje i bojovou činnost policie a četnictva.

Praporčík Karel HLADÍK.

Narodil se 16. 3. 1897. V letech 1918 – 1919 bojoval na Slovensku. U pražské policie sloužil od 21. 1. 1920. Píli a inteligenci se vypracoval až na velitele policejní stanice v Jindřišské ulici, které patřilo právě Masarykovo nádraží. Sem přijížděly veškeré vládní návštěvy, které on coby velitel musel spolu s politiky vítat. Tento muž – jehož tvář mnozí znají z fotografie příslušníků 31. praporu SOS, skromný a nenápadný se stal člověkem, který zachránil část Prahy před zničením. Vysloužilo si medaili za chrabrost a byl mu propůjčen řád bílého lva, odměnou

mu v roce 1948 byla degradace a soudní proces spolu s dalšími 23 policejními důstojníky. Zemřel na konci 60. let jako dělník v kovoprůmyslu a do současnosti i přes opakované žádosti o rehabilitaci, nebylo jeho jméno očištěno.

V době okupace byl se až 1 x týdně účastnil transportů českých vězňů do koncentračních táborů které byly vypravovány z Masarykova nádraží. Zde spolu s dalšími kolegy přebíral zprávy od vězňů a předával je příbuzným, často vězňům odebírali předměty – letáky, tiskoviny apod, které by je s jistotou přivedly na popravisko a ničily je. Varovali před domovními prohlídkami a zatýkáním a dopomáhali k útekům. Byl organizován v odbojové skupině, jejíž jméno však neprozradil ani manželce a dceři (s největší pravděpodobností se jednalo o organizaci s názvem Černý lev).

Již 3. května 1945 dostal rozkaz zastřelit tehdejšího policejního prezidenta Wiedermana, než však nastala vhodná příležitost, byl Wiederman zatčen. Téhož dne dostává, jak již bylo uvedeno, další úkol – sestavit 10 členné úderné komando pro přepad a obsazení rozhlasu.

praporčík Karel Hladík

V průběhu zpravodajské činnosti počátkem května 1945 zjistil že prakticky celé Václavské náměstí, Jindřišská a Petschkův palác jsou podminovány. Nálože byly uloženy v podzemním labyrintu který tak dobře znal. Hned první den povstání vnikl praporčík Hladík spolu se svým kolegou, o kterém se ví pouze to že hovořil slovensky a měl hodnost majora policie vnikl do kasemat. Zde pak přerušili veškeré obvody a znemožnili zničení celého okolí, které bylo součástí německého plánu obrany poslední pevnosti – Prahy. Mimo jiné tím zachránil před zničením národní poklad, který byl umístěn v budově Národní banky.

V hodině H 6. května se pak Němcům, kteří měli mimo jiné umístěno kulometné hnízdo přímo v Jindřišské věži, nepodařilo nálože vyhodit. Hladík pak spolu s oním neznámým majorem vyjednal jejich kapitulaci. Kolik zachránili životů a hodnot? Koho to dnes zajímá? Koho zajímá že oni byli tím legendárním „kanálovým komandem“ kterým zachránilo střed Prahy před zničením. Praporčík Hladík se aktivně účastnil bojů o rozhlas a bojů na dalších místech.

Ale zpět k policii. Pražští policisté se podíleli na bojích prakticky ve všech úsecích a to již od samého počátku povstání. Byť byli nedostatečně vyzbrojeni. Němci jim zabavili veškeré zbraně a nechali jim pouze pistole. I oni si museli každíčkou zbraň ukořistit.

Na Smíchovském nádraží ukořistili dokonce celý obrněný vlak – Blaník, kterým se postavili do cesty skupině, která táhla na Prahu přes Lahovice. V Praze není prakticky místo, kde by policisté nebojovali.

Pražská jízdní policie dokonce drží světový primát. V Praze bylo v té době dislokováno celkem 5 jízdních oddílů. Ten branický sídlil v budově dnešní vojenské správy v Braníku. V 16.30 h dne 5. května pod velením nadporučíka Vondry vyrazil ztečí proti posádce

v Pragovaru a zajistila tak jejich kapitulaci. To byl poslední jízdní útok v dějinách jízdní policie vůbec.

I na pomoc rozhlasu vyrazili policejní jezdci, ale díky silným bojům se k němu již nedostali. Skončili v kasárnách Jiřího z Poděbrad.

Strážm. František STŘIHAVKA

Jedním z mnoha padlých policistů je i strážm. František Stihavka Padl zasažen kulkou, vystřelenou některým z příslušníků HJ v domově v Libni. Byl u toho Slavoj Domalíp, který se o pár hodin později stal spojku generála Kutlvašra.

Je to jen kratičká epizoda, epizoda o jednom klukovi co neměl rád policajta, který mu pak zachránil život. Kratičká epizoda Pražského povstání.

Slavoj Domalíp se narodil v roce 1926 jako syn rotmistra čs. Armády. Otec zbrojír v něm vypěstoval lásku nejen ke zbraním vojenskému stejnokroji, ale především k vlasti. V roce 1938 nastoupil do SVRGu (Státní vojenské reálné gymnázium) v Moravské Třebové. Jeho touhou byly velké ráže. Ale politici rozhodli jinak a tak po záboru našeho pohraničí je nejprve gymnázium přesunuto do Hranic na Moravě a posléze bylo v roce 1939 úplně zrušeno.

Přichází okupace a s ní i ilegální odboj. V roce 1943 byl získán pro ilegální vedení oddílu skautů, ukryvajícího se pod č. 11/IV. 3. odd. KČT na Novém Městě. Jejich cílem bylo především znemožnění činnosti Kuratoria. Pak ale přišel povolávací rozkaz, nešťastný ročník 1926 a Slavoj narukoval k Luftschutzu do Libně. Tady se pak napojil na ilegální buňku KSČ. Roznášel letáky, dělal spojku prof. Preiningerovi..... netušil, že zbývá již jen pár okamžiků, než se opět střetnou cesty Slavoj Domalípa a vrchního strážmistra Střihavky, kterého opravdu neměl rád. Který kluk by měl rád policajta, který ho tolikrát vytahal za uši ?

5. května 1945 se stejně jako stovky bojovníků, přidal k povstání. Není pro nás nyní rozhodující kde a jak, rozhodující je, že jej osud zavál na nákladáku plném raněných a mrtvých na Bulovku. Když se odtud vracel se svým kamarádem, dostali se až do míst naproti Libeňskému zámečku, zde byl právě prováděn nábor bojovníků, kteří chtěli vzít útokem HJ Heim, který se nacházel v objektu bývalého Anglického internátu. Vyzbrojen kořistním německým samopalem MP 40 se nechal zapsat mezi bojovníky, co záleželo na věku ? Dostal trikolóru, ale samopal mu vzali, prý je na něj mladý. A tak, vyzbrojen již jen ručním granátem se dostal do druhé jednotky. Pak se vydali k cíli útoku HJ Heim, každý v ruce kanystr s naftou, přešli zeď domova a vnikli na zahradu. Zápětí se všichni dostali do palby mladých příslušníků Hitlerjungend, přiražení k zemi se pomaličku plížili vstříc. Kulky jen hvízдалy a najednou je tu libeňský policajt Střihavka. „Sypej dozadu, ať se Ti něco nestane mladej“ odstkuje Slavoj za sebe a plíží se vpřed. Je to k vzteku, takhle si hrdinské ostruhy nevyslouží..... Libeňský policajt Střihavka – anděl strážný v černé plstěné přilbě. Cesty obou se protuly, v osudový okamžik kulka, určená Slavojovi zasáhla vrchního strážmistra policie Františka Střihavku. Přímý zásah do hlavy ukončil život libeňského policisty a zachránil život budoucí spojky generála Kutlvašra a specialisty na velké ráže – Slavoj Domalípa.

Pražští policisté se, jak již bylo řešeno, objevovali na všech bojujících úsecích Prahy. Nejinak tomu bylo u četnictva, které bylo v Praze rovněž dislokováno.

ČETNICTVO V PRAŽSKÉM POVSTÁNÍ

Přípravy:

Již od samého počátku okupace byli četníci zapojeni do odbojové činnosti a to i četníci, zařazení na těch nejvyšších místech. Byl to např. por. Luňáček, jehož jméno se bude velmi často objevovat v souvislosti s květnovým povstáním.

Přímo v budově Zemského velitelství četnictva v Karmelitské ulici (v budově současného muzea hudby – dříve SÚA) byly od března 1939 ukrývány zbraně a další byly shromažďovány v průběhu okupace. V květnu 1945 tak bylo k dispozici celkem 280 pušek (Mauser) a 8.000 ks příslušných nábojů, dále 167 pistolí včetně 5.200 nábojů a 30 revolverů včetně 600 nábojů.

Zároveň bylo navázáno spojení s příslušníky Inspektorátu uniformované policie vrch. strážmistrem Pírkem a št. strážmistrem Písaříkem a generálního velitelství četnictva – por. FASTEREM a št.kpt. JAHELKOU. To pochopitelně nebylo jedinou činností. A byla podstatně širší. Nicméně právě tyto osoby včetně telefonistek sehrály v době květnového povstání velmi důležitou roli.

5. května 1945 brzy ráno se do Jíříkových kasáren vrátila tzv. protipartizánská četa z nasazení v okolí Krakova na Českomoravské vysočině. Jednalo se velmi dobře vyzbrojenou četou o síle 40 mužů, jejímž úkolem byl boj s partyzánskými oddíly. Velení bylo pochopitelně německé a četa byla doprovázena úředníkem gestapa. I přes to však po celou dobu svého působení nezadržela jediného partyzána. Hlavní příčinou byla opět odbojová činnost četníků a jejich napojení na partyzány. Spojení udržovali zejména záv. LAURENČÍK, por. HRABÁK, por. KLÍKAR a por. JIRÁK. Byli dokonce dohodnuti, že pokud by mělo dojít k přímému střetu s partyzány, přejde celá rota na stranu odporu.

Tato četa se tedy navrátila do Prahy bez jediného „úspěchu“, nicméně na vozidlech, ověněných prapory Československými a spojeneckými! S krátkou zastávkou ve Strašnicích projela až do kasáren. Zpráva o tom, že se četníci vzbouřili a jedou do Prahy je však předstihla a tak se před budovou kasáren shromáždil dav, který je vítal. Po domluvě se však dav rozešel, nicméně zpráva o povstání četníků se již nesla Prahou. Začaly mizet německé nápisy a vývěsní tabule. A právě toto bylo pravděpodobně první signál k všeobecnému povstání.

5. květen.

Situace uvnitř kasáren se vyvíjela dále. Již počátkem května 1945 byly zachyceny signály o tom, že šéf organizačního oddělení Inspektorátu uniformované policie plk. RIEDL hodlá obsadit nejen velení četnických kasáren a zejména protipartizánské roty, ale i policejního ředitelství a rozhlasu. Proti tomu muselo být rázně zakročeno. Podle pamětníka, pana Jaroslava BAUDISCHE k tomu došlo hned ráno.

V Praze docházelo již k prvním nepokojům a i mezi četnictvem v kasárnách to vřelo. Proto velení (kpt. ŠEDIVÝ) nařídil okamžité odevzdání zbraní do zbrojnic. Rozkazu se četníci buď neradi podvolili. Zbraně byly odevzdány a uzamčeny. Pak oddíly německé policie vyrazily do ulic dělat „pořádek“. To byla příležitost pro četníky, kteří si násilím vzali zpět to, co jim patřilo. Kasárna se tak ocitla v českých rukách. Zavlály české prapory. To bylo kolem 11,00 h dne 5. května 1945. Pod vedením zmocněnce ZČV a po překonání odporu velitele – kpt. ŠEDIVÉHO vyrazily z kasáren JIRÁHO z Poděbrad celkem 3 čety. Jejich cílem bylo ZČV . jediná četa – právě ona Krakovská, se na místo neprobojovala a musela se vrátit zpět. Svoji úlohu zde plnila vedle příslušníků vládní policie až do samého konce. Tři čety o síle 96 mužů dorazily do Karmelitské

před 13.00 h. Těsně po boji, který byl sveden přímo před budovou a ve kterém bylo ukořistěno vozidlo, vezoucí na 300 pancéřových pěstí.

Ve 12.33 se pak ozvalo ono známé volání českého rozhlasu o pomoc a tak dvě z dorazivších čet okamžitě k rozhlasu vyrazily. Na konci Žitné se však dostaly do silné palby Němců a četníci museli autokary opustit. K rozhlasu se probíjávali přes střechy a sklepy okolních budov.

Vladislav Baudisch

Z druhé strany se k rozhlasu blížila další pomoc, četníci z kasáren Jiřího z Poděbrad. Podle pamětníka – Jaroslava Baudische, který byl členem tohoto oddílu šlo o četnický autokar, obsazený cca 50 četníky dojel až k Národnímu muzeu ale zde je od Petschkova paláce – sídla gestapa, zastavila silná palba. Baudisch se dostal až k zábradlí muzea, kde zalehnul a začal střílet směrem k tehdejšímu německému divadlu. Ale i zde se dostal do silné palby, jediným možným směrem úniku byly dveře muzea, ale ty byly zamčeny. Na to doplatil neznámý civilista, který zde dostal přímý zásah do obličeje. I přes to se strážm. Baudisch pokusil dostat dovnitř. Přesvědčivým argumentem pro vrátného mu byl ruční granát. Pak se parkem spolu s dalšími četníky – Jiřím Málkem, Janem Boublerem, Jiřím Jelínkem, Josefem Soběkem a čápem dostal až do Balbínovy ulice. Do budovy rozhlasu se však dostat nemohli a tak byly jedinou cestou střechy, které museli postupně čistit od útočících německých vojáků a civilistů. Jedním z posledních míst odporu pak byla budova školy na Smetance, která v té době sloužila jako ubytovna Wehrmachtu. Odtud pak byla ze střechy vedena kulometná palba po celé délce ulice Albinova a ohrožující povstalce. Kulometné hnízdo bylo zničeno pancéřovou pěstí.

Kolem 19.00 h pak byla budova rozhlasu definitivně dobyta a zajištěna českými lidmi, zejména policisty, kteří byli v budově rozhlasu již od samého počátku bojů.

Bojující četník u rozhlasu v Balbínově ulici

Mezitím dochází k tuhým bojům v centru Prahy a jedna četa odchází kolem 15.00 na pomoc staroměstské radnici kam přichází po 16.00h. Velitel čety – por. Vaník zjišťuje, že Staroměstské náměstí a Pařížská jsou ostřelovány protiletadlovým dělem a 3 tanky od velitelství SS v Pařížské. Proto sem byla vyslána hlídka s cílem tanky zničit pancéřovými pěstmi, je však napadena palbou a musí se vrátit. Boje pokračují dále. Prvního dne povstání se četníci významným způsobem podíleli na bojích i jinde. V Tyršově domě byl četníky obsazen vojenský lazaret s 1.500 zraněnými a celým personálem, ze zbraní ZČV bylo vyzbrojeno dalších 50 civilistů a část zbraní byla odeslána povstalcům do Štefánkových kasáren. Byla vytvořena bojová skupina na jugoslávském vyslanectví v Mostecké ulici. Z Malé Strany byl zajištěn Karlův Most a jeho okolí. Dokonce se četníkům podařilo ukořistit dva lehké tanky zn. Renault AMR vz.35 a i s četnickými řidiči poslat do Bartolomějské ulice, kde měly za úkol bránit povstalecké velitelství.

Četníci s ukořistěnými tanky v Bartolomějské ulici střežící velitelství Bartoš

6. květen

Na Staroměstské náměstí se bojuje od ranních hodin. Tři tanky útočí z Pařížské: jednomu z četníků se pancéřovou pěstí podaří jen z tanků zničit. V odpoledních hodinách pak četníci z radnice bojují proti střelcům s kulometem, kteří střílejí z protějšího Schönbachova domu. V tomto boji padl závodčí Oldřich Mojžíšek.

Další četníci bojují zejména na Malé Straně. Likvidují jednotlivá hnízda odporu v Kinského sadech, na Petříně, v Seminářské zahradě. Zde umírá další četník – štábní strážmistr Jaromír Hnátek, který podlehl těžkému zranění. Po 12.00 hod je zlikvidováno kulometné hnízdo ve věži kostela U Jezulátka. Zde byl jeden z četníků těžce zraněn.

7. května

Staroměstská radnice je znovu napadena palbou z tanků a silně poškozena. Především díky silnému odporu přítomných četníků není Němcům dovoleno se více přiblížit.

Na Malostranském náměstí dochází mezitím k rozvinutí dalších německých jednotek. Proti nim je nasazena jedna četa četníků pod velením por. Vaníka, která jejich útok zadržela.

Kolem poledne pak byly bombardovány kasárna Jiřího z Poděbrad a zároveň na ně byl proveden masivní útok kterému osádka nemohla odolat a byla nucena kasárna vyklidit a ustoupit. Kolem 21.30 h se část usupující četníků i probjovala Prahou až do Štefánikových kasáren, část zůstala v domech na Poříčí, kde dál bojovala až do konce povstání.

8. květen

Příslušník četnické školy v Praze.

Kolem 09,00 h volá Staroměstská radnice o pomoc. Por. Luňáček se dvěma četami okamžitě odchází na místo. Do radnice se dostávají zadem – z malého náměstí a přímou obhlídkou z I. Poschodí již hořící radnice je zjištěno, že průčelí radnice směrem k Pařížské je ostřelováno tanky, stojícími mezi pomníkem mistra Jana Husi a Dlouhou třídou, průčelí směrem k Týnskému chrámu odstřeluje další tank z Celené ulice a další z postavení za pomníkem mezi Celetnou a Dlouhou. V celené a Dlouhé jsou další tanky. Radnice v této době již hoří a obránci se museli uchýlit do přízemních částí.

Četníci pak zahájili palbu z pancéřových pěstí proti tankům v Dlouhé a těm, které již byly přímo na náměstí. Německé tanky jsou však pořád mimo dostřel (dostřel pancéřové pěstí je kolem 150 m) a ostřelují radnici ze vzdálenosti asi 200 m.

I přes to četniční obránci radnice nastavují hledí na maximum a ostřelují tanky. Strážmistr Caloupka jeden zasahuje a ničí, další dva těžce poškodí. Jeden z tanků však střelbu opětuje a zasahuje okraj okna radnice, ze kterého strážmistr Chaloupka střílí. Strámistr Chaloupka byl zasažen přímo do horní části těla, granát však neexplodoval, což zachránilo dva zbývající četníky, kteří jsou na místě s Chaloupkou. Ten je však okamžitě mrtev.

Velitel roty okamžitě vysílá 2 třímužové hlídky s úkolem proniknout od Stavovského divadla a ze Železné do Celené a tanky zničit a střelbou znepokojovat útočící Němce. Hlídky

v Celetné se úkol zdaří a jeden tank je zničen, druhá hlídka palbou donutí silnou německou skupinu k ústupu....

Dalším skutkem četníků ze Staroměstského náměstí bylo osvobození policejního revíru v Josefské ulici, kde byli policisté a několik civilistů ostřelováni příslušníky Waffen SS z velitelství v Pařížské. Pod vedením por. Jiráka se to daří beze ztrát.

Kolem 16 hodiny jsou němci v Celené ochotni vyjednávat a velitel roty spolu s štábním strážmistrem haškem přebíhají pod palbou z Dlouhé k Husovu pomníku kam se dostavili dva němečtí parlamentáři. K vyjednávání se dostavil i příslušník velitelství Alex por. Jezdectva Arnošt. Němci žádají o volný odchod z náměstí a o ukončení bojů. Ppor. Arnoštem je jim sděleno, že vrchní velitel ozbrojených sil v Praze generál Touissint podepsal na velitelství Bartoš dohodu o zastavení boje a odevzdání zbraní německými oddíly na okraji Prahy. Krátce po 17 h začaly přes staroměstské náměstí proudit odcházející německé jednotky včetně zhruba 27 tanků, které byly připraveny k zásahu na náměstí.

Jeden z Hořovických - Bohumil Zika

9. květen

Krátce po 01.00 h volá rozhlas opět o pomoc, tentokrát o pomoc pro bojovníky na Pankráci a v Krči, kde bylo řádění nacistů snad nejhorší v Praze. Naw místo vyrazil velitel roty se 40 muži. V ranních hodinách byl celý prostor Pankráce a Krče za součinnosti tří skupin civilních bojovníků vyčištěn. Navrácením této jednotky z Pankráce pak skončilo pro četnictvo v Praze bojové nasazení. Nicméně četníci byli okamžitě odesláni do terezína, odkud uniklo na 1,500 internovaných, podezřelých z nakažení tyfem. Úkol četníci splnili během prvního dne nasazení – 10. května 1945.

Bojů o Prahu se zúčastnila mimo jiné i protipožární rota četnictva z Hořovic o síle 116 plně vyzbrojených mužů pod velením npor. Chýňavy. V bojích v Hořovicích ukořistili četníci 1 rychlopalné dělo, 2 kulomety, 110 pušek, 6 samopalů, 250 ručních granátů a 24 pancéřových pěstí a stali se tak vítanou pomocí pražským povstalcům.

Hořovičtí však nebojovali pouze na Staroměstském náměstí ale od samého počátku povstání se podíleli na bojích na Pankráci, Žižkově a v Krči, kde bojovali proti jedné z nejbystřejších německých skupin – Kampfgruppe Wallenstein.

Ve dnech 7. a 8. května zničili četníci dva tanky a několik jich silně poškodili a vyřadili tak z boje. Na jejich konto přibyly o jedno sestřelené letadlo.

Boje četnictva v Praze byly sice řízeny z budovy Zemského četnického velitelství na malé Straně, ale i toto velitelství bylo ve stálém přímém styku s vojenským velitelství Bartoš. Zároveň bylo udržováno spojení s Českou národní radou a od 5. května do konce bojů byl u ZČV přítomen štábní kapitán Jahelka z pověření vojenského velitelství Prahy aby pomáhal koordinovat bojové akce četníků.

V budově ZČV pracovala po celou dobu bojů ošetřovna a po bojích o rozhlas zřídila tatro svoji pobočku v kavárně Elektra pod rozhlasem.

Pod vedením vrchního strážmistra Šmída z Českého Brodu byla četníky osvobozena vysílací stanice v Liblicích.

Četníci rovněž vykonávali důležitou službu zpravodajskou, jen na u ZČV bylo takto přijato přes 1,100 zpráv, u generálního velitelství četnictva více jak 96. I Tito zpravodajci měli svého padlého, byl jím štábní kapitán Bohuslav Selucký, který padl 7. května v dejvicích, kde sbíral důležité informace o pohybech německých sil.

Závěrem lze říci snad jedině, příslušníci policie a četnictva se naprosto jednoznačně zapsali do dějin pražského povstání, byli jeho nedílnou součástí bez které si nelze povstání představit. Mnozí pamětníci vzponámají na tyto dny jako na dny povstání policistů, četníků, nádražáků a tramvajáků. Asi k tomu mají důvod.

Je zřejmé, že toto bojové vystoupení příslušníků ozbrojených sborů, které bylo prakticky vyvrcholením jejich odbojové činnosti patří k tradicím, které jako Policie České republiky musíme nest dál. Jsou nedílnou součástí naší firemní kultury a není možno nadále dělat že se nás tato historie netýká a chovat se k ní jako k něčemu, co se sice stalo, ale pro nás to nemá žádný přínos. Tento přepych, jak již bylo uvedeno v úvodu, si skutečně dovolit nemůžeme a v předvečer 60, výročí konce druhé světové války a výročí povstání českého lidu tím méně. Vzdejme tedy důstojným způsobem čest památce našich kolegů, kteří poližili svoje životy v letech 1938 – 1945, ale i těm, kteří toto období přežili a bojovali proti německým okupantům s nasazením všech sil a života. Vzdejme poctu všem těmto mužům, kteří dostáli slovům přísahy.

NĚCO O SLUŽEBNÍM PSU.

Bohuslav K - časopis Bezpečnostní služba č. 16/1932

Episodka o služebním psu, uveřejněná mnou v čís. 17/31 tohoto časopisu, se líbila čtenářům, a ježto znám několik takových příběhů, hodlám v člancích pokračovati, neboť mám tyto psy velice rád a zajisté také každý, kdo viděl jejich práci. Můj bratranec byl vůdcem služebního psa a byl přímo »fanouškem« svého psa kamaráda. Byl přidělen službou v K. V. Vyprávěl mnoho příběhů z vlastní zkušenosti a i z doslechu druhých choval takové události v živé paměti, což bylo při jeho lásce k těmto zvířatům snadno pochopitelné. Škoda, že některé příběhy jsem si nezapamatoval. Ovšem neměl jsem tehdy o služební psy toho zájmu jako dnes. Však k věci.

V obvodě stanice usadila se nám cukerinářka. Zvolila si za své sídlo o samotě u lesa a řeky stojící mlýn, kde kromě mlynáře a jeho rodiny nikdo nebydlel. Měla se svojí rodinou vlastní vchod a k tomu ještě na opačné straně vchodu do mlýna a obytného stavení mlynáře. Mohly tudíž osoby k nájemnici cukerinářce zcela dobře docházeti, aniž by byly kým ze mlýna zpozorovány. Přece však po čase nezůstal tento obchod utajen, neb časté návštěvy této samoty nemohly platiti pouze mlýnu, který byl téměř v zániku. A když konečně se i vědělo, že některé osoby o vlastní mlýn ani nezavadily, počalo se hádati na pravý účel, a tak jsme dospěli k poznání, že obchod cukerinářce kvete vydatně. Od této doby věnovali jsme jí více pozornosti, a za nedlouho byla dopadena a finančními orgány odvedena do vazby, kde pobyla měsíc; vycvičila se tam na rutinovanou cukerinářku.

Po propuštění z vazby chovala se po nějaký čas řádně a nebylo pochyby, že obchodu zanechala úplně, aspoň pokud jde o prodej ve vlastním bytě. Její 14 roků stará dcera počala však objížděti okolní vesnice na kole, kde zboží přímo odevzdávala. Když stalo se i to jaksi známé, změnila opět taktiku a zboží roznášela její matka, bydlící zatím ve vzdálené obci, byla konečně na naše upozornění sousední stanicí přistižena, usvědčena a důchodkovým úřadem odsouzena k větší pokutě. Však ani tento nezdar neodstrašil cukerinářku od další činnosti. Ba naopak, její obchodní vlohly vzrůstaly, s počátku byl jí cukerin pouze donášen, pak již dovážen na motorce, jejíž číslo jsme nikde nenašli, a konečně dávala si již cukerin dovážeti automobilem, jehož totožnost podle evidenční značky a čísla nemohla býti rovněž zjištěna. Několikrát dojel vůz až na onu samotou, ale pak byl asi varován a odevzdával proto zboží někde na odlehlejší místě.

Na stanici zařazený strážm. N. se nejvíce věnoval této záležitosti, kterou převzal, abych tak řekl, za svou vlastní. Umínil si, že musí tento nešvar zameziti a cukerinářku dopadnouti s velkou zásobou cukerinu, aby "to stálo již za to". Však nedařilo se mu. Přirozeně, že měla tato obchodnice mezi lidmi mnoho přívrženců, kterými byla na hrozící nebezpečí v osobě strážm. N. včas upozorněna, často s dosti velkou námahou a jistými oběťmi. Nelze se však diviti, neboť cukerinářka dala svým odběratelům znáti, že v případě prozrazení budou i oni míti stíhání na krku. A ježto šlo i o dosti zámožné selky, které cukerin kupovaly k slazení kávy pro čeleď, nelze se diviti, že se pátrání strážm. N. stavěly všemožné překážky v cestu.

Horlivost strážm. N. byla však tím stupňována a jeho ješitnost vydrážděna, k čemuž přispívala jednak okolnost, že tehdy byly za dopadení cukerinářů vypláceny i četnictvu odměny, jednak posměšky četníků - kolegů, když v předvečer odcházel anebo v ranních hodinách se s číhané vracel bez úspěchu. Samota, kde cukerinářka bydlela, jest od sídla stanice vzdálena 6 km. Jednoho rána byl opět na číhané v lese blíže obydlí cukerinářky - jmenovala se B. - a tu vidí v ranním šeru odcházeti odtud neznámého mladíka, který nesl v ruce vulkánový kufr. Několik rychlých skoků, »jménem zákona stát!« - však mladík mizí rychlostí srny v hustém lesním křoví a je jen slyšeti, jak šíleně jím prchá, na jeho dopadení ani pomyslení. Myšlenky honí se

rozčilenou hlavou strážm., neb byl to jistě dodavatel cukerinu. Nyní má cukerinářka jistě doma značnou zásobu »koleček«, myslí si, chvíli váhá, ale pak již spěchá k mlýnu, v rychlosti vzbudí mlynáře a s ním jde k obydlí cukerinářky. Po několika otázkách vidí však, že výslechem nic nesvede, neb cukerinářka rozhodně popřela, že by u ní kdo býval byl, třebaže strážm. N. zcela určitě a nepochybně na své vlastní oči viděl muže z domku od ní vycházeti. B. nabízí prohlídku obydlí, - hlavou strážmistrovou víří paragrafy instrukce - »za účelem trestní soudní pravomoci atd.« - konečně chytá se i tohoto zoufalého pokusu vzdor všem paragrafům, aby po půlhodinovém hledání vyšel z domku v znečištěném stejnokroji o jednu zkušenost bohatší. Když se vrátil domů, hlásil případ svému veliteli s ujištěním, že B. si ztěžovati nebude, a dále žádal, aby kolegové nezvěděli o jeho »smůle«. Nebyl zklamán v tom ani v onom předpokladu, přece však nezůstalo utajeno, že skutečně B. obdržela tehdy několik kg cukerinu, který však před přicházejícím strážm. N. vhodila do škopku se špínou. Cukerin klesl ke dnu a tak obsah škopku zůstal četníku utajen. Když to slyšel, ne, nebudu popisovati jeho vzezření, tím méně opakovati jeho slova! Až bude čísti tyto řádky, jistě mi bude vděčen za tolik diskrétnosti.

Nyní již viděl strážm. N., že dopadnouti B. v takovém případě, aby »to stálo opravdu za to«, není tak snadné a že jistě dá mnoho námahy, než se mu to podaří. Usilovně přemýšlel, jak by nejdříve, nejjistěji a nejsnadněji docílil úspěchu, již k vůli těm posměvavým. kolegům. Náhodné prohlídky spolu s orgány finančními neměly výsledku, nikde v domku po cukerinu ani památky, a přece jenom nebylo žádným tajemstvím, že jej B. dodává »svým lidem« stále. Kde jen může B. cukerin schovávat? Že není uschován v domku, bylo již více než jisté.

Však spása byla již nedaleko. Strážm. N. odkoupil od kolegy, který byl přemístěn ze sousední stanice do vnitrozemí jeho soukromého, dobře vycvičeného a ve službě používaného služebního psa, který se mohl již několika dobrými výsledky vykáhati, zejména pokud šlo o stopaření. Zvíře zvyklo si po několika dnech na svého nového pána, a ježto strážmistr N. byl ušlechtilé mysli a ryziho charakteru, kterážto vlastnosti německý ovčák u svého pána velice brzy vystihl, pracoval pes v celkové dresuře právě tak dobře jako dříve.

Změna poměrů a pobytu za daných okolností neměla na výkon psa žádného nepříznivého vlivu. Když pak stážm. N. poznal schopnosti svého nového »kamaráda«, byl v duchu přesvědčen, že v něm získal nejlepšího pomocníka k dopadení cukerinářky B., třebaže nedovedl prozatím sám ani odhadnouti, jakým způsobem se tato pomoc projeví anebo uplatní. Bral proto psa s sebou na tyto hlídky, neměl však příležitosti svého pomocníka uplatniti. Zkrátka neměl štěstí: domek B. byl jako zaklet, jak by byl život z něho vyprchal. Nikde se nic nehnulo, ani nestalo, co by mohlo býti považováno za podezřelé.

V obvodu stanice ukázala se v tu dobu tlupa cikánů a tak - hr na ně! Vyslány dvě hlídky, strážm. N. se svým psem, druhu hlídka byla dvoumužová. K večeru dostal se N. lesem až k mlýnu, a ježto přes řeku je v těchto místech brod, stál strážm. N. po nějakou dobu u tohoto říčního přechodu, neboť jej i cikáni velice rádi používali. Pohlížel do čeřící se vody, která vždy po několika metrech tvořila značné víry; skotačivé rybky vymršťovaly se nad hladinu, roj komárů svými elipsovitými lety mizel v dáli, aby se opět objevil, tak jako nad hlavou se kmitnuvší netopýr, hýřící příroda se všemi svými půvaby a večerní klid konaly zde své poslání, strážm. N. dumal a jsa zabrán v myšlenky ani nepozoroval postavu, lépe řečeno stín, který rychle ubíhal od lesa k domku B. Však jeho pes byl ostražitější. Prudce se vztyčil a tlumeným zavřením dal znamení, že někdo je na blízku. A tak dříve než B. - neb ona to byla - mohla vstoupiti do domku, byla již zastavena psem, za kterým ihned v zápětí doběhl strážm. N. Kde byla? Zdržela se ve vesnici M. a spěchá domů. Přišla i na dvoře dosud dlící rodina mlynáře, byvši přivolána hlasitým hovorem. B. nic nenesla a také na její slabé postavě nebylo pozorováno nic, co by opravňovalo k domněnce, že má cukerin u sebe. Strážmistr nevěřil však údajům cukerinářky a přesvědčil se

ihned, že jeho nedůvěra byla opodstatněna. Nasadil psa na stopu B., ten běžel do lesa, kamž byl svým pánem a mlynářem následován, a vedl je as 200 kroků od mlýna na stráň, mající svah k řece, kde se vrhl pod vysoký smrk a počal rychle odhrabávat zemi a jehličí, až narazil na bednu. Za pomoci mlynáře byla bedna z úkrytu vyjmuta. Bylo tam mnoho cukerinu. Celých 30 kg.

Co mám více dodat? Cukerinářka B. po odpykání trestu se z obvodu stanice odstěhovala, neboť zde byla již jistě nemožná. Kolegové na stanici ovšem strážm. N. na dopadení cukerinářky B. žádné zásluhy nepřičetli, prohlašující, že jen pes mu pomohl. Bez něho, že by se mu byla cukerinářka opět vysmála. K takovým debatám byl však strážm. N. netečný, hladil jen a laskal svého věrného psa - pomocníka a mezi zuby drtil svoje »sobci«.

Převzato s laskavým svolením z webových stránek Cz-pes.cz.

V rámci nové legislativy České republiky (viz § 403 a násl. tr. řádu) se tak umožňuje pro drogové trestné činy spáchané po 1. listopadu 2004 předávání stíhaných a odsouzených osob mezi členskými státy Evropské unie, a to bez splnění podmínky oboustranné trestnosti (§ 412 tr. řádu). Rovněž novelizace trestního řádu nezbytná v návaznosti mimo jiné na úmluvu o justiční spolupráci mezi členskými státy EU a týkající se moderních úkonů **právní pomoci** (§ 425 a násl.) nepochybně umožní efektivnější stíhání drogové trestné činnosti, resp. trestné činnosti s nelegálním obchodem s drogami spojené využitím možností mezinárodní justiční a policejní spolupráce.

V následujícím období lze nepochybně očekávat řadu dalších opatření EU na poli justiční a policejní spolupráce obecně a při stíhání drogové kriminality zvláště. Jedním z již přijatých dokumentů je **Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami** (Úř. věst. L 335, 11.11.2004, s. 9). Myslím, že toto rámcové rozhodnutí (dále jen rozhodnutí), které vstoupilo v platnost 12.11.2004 a které zavazuje členské státy k přijetí opatření nezbytných pro dosažení souladu jejich legislativy s ním nejpozději do 12. května 2006, je pro praxi policie a státního zastupitelství velmi zajímavé a legislativa a další opatření na jeho základě učiněná budou velmi důležitým trestně právním prostředkem v boji proti drogám v celé EU. Domnívám se sice, že ČR většiny těchto minimálních standardů již dosáhla, ale v některých oblastech, jak se pokusím ukázat dále, musí určitá legislativní opatření učinit, resp. je zvážit.

Podstatou rozhodnutí je, že myšlenka, že

- je třeba stanovit určitá **minimální pravidla ohledně znaků skutkových podstat trestných činů nedovoleného obchodu s drogami a prekurzory**, které by na celoevropské úrovni umožnily společný přístup k boji s tímto obchodem, opatření EU se ovšem v souladu s principem subsidiarity soustředí pouze na **nejzávažnější** typy těchto trestných činů, EU tedy nezasahuje do těch aktivit jednotlivých členských států, které řeší jednání spočívající v osobní spotřebě drog, *(viz dále výklad k článku 2 a 3)*,
- **sankce** by měly být účinné, přiměřené a odrazující, přičemž by měly být i ve formě trestu odnětí svobody *(viz dále výklad k článku 4)*, ovšem při jejich ukládání by měly být zohledněny okolnosti, za nichž k nelegálnímu obchodu s drogou došlo, totiž množství a druh obchodované drogy a případné spáchání činu v rámci zločinného spolčení *(viz dále výklad k článku 5)*,
- pachatel, který spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení tím, že jim poskytne významné informace, by se mělo dostat zmínění trestních sankcí, přičemž rozhodnutí ovšem nestanoví, jakou by se tak mělo stát formou, tedy zda např. by takový **spolupracující pachatel** měl být posuzován jako tzv. korunní svědek v tradičně přijímaném pojetí *(jak bude ukázáno níže, rozhodnutí stanoví určitá minimální jednání, jakými by takový pachatel měl spolupracovat s příslušnými orgány – článek 5)*,
- **výnosy z trestné činnosti** spočívající v nedovoleném obchodu s drogami by zásadně měly být **odčerpány**, přičemž rozhodnutí nestanoví konkrétní formy, jakými by se tak mělo stát, pouze je svým způsobem nabízí, takže stále pro členské státy zůstává otevřena možnost úpravy takových postupů v rámci vnitrostátní legislativy, tedy zda se tak bude dít jako majetkový trest nebo ochranné opatření v rámci trestního řízení, či zda bude vedle trestního řízení vedené řízení administrativní apod. *(viz dále výklad k článku 4 odst. 5)*,

KNIHOVNIČKA

připravil Miloš VANĚČEK, NPC

NAKLADATELSTVÍ GALÉN VYDÁVÁ

- odborné monografie, učebnice, slovníky, CD ROM, periodika
- LÉKAŘSKÝ KOMPAS – časopis pro lékařskou informatiku
- sborníky z kongresů a odborných setkání
- populárně vědecké publikace v edici MAKROPULOS
- biografie v edici ALMANACH MEDICÍNY
- habilitační práce v edici ALMA MATER

Galén, Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5, tel. 257 326 178, fax 257 326 170, e-mail:
galen@galen.cz, www.galen.cz

Marie Balíková

FORENZNÍ A KLINICKÁ TOXIKOLOGIE

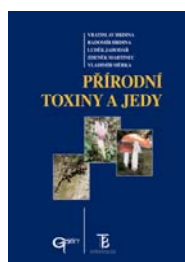
Laboratorní toxikologická vyšetření

Kniha má charakter informační příručky a je určena širšímu okruhu čtenářů, zejména studentům lékařských, přírodovědných či farmaceutických fakult a také specialistům v rámci profesního kontinuálního vzdělávání ve zdravotnictví, kriminalistice a justici. Poskytuje základní orientaci v komplexní toxikologické problematice – věnuje se např. farmakokinetice, biotransformaci, obecným přístupům k terapii akutních otrav, laboratorní diagnostice otrav či vývojovým trendům v analytické toxikologii a představuje jednotlivé škodliviny způsobující akutní otravy. Jedno z témat je věnováno i legislativě ve vztahu k návykovým látkám a připojeny jsou i praktické informace týkající se akutních otrav.

OBSAH:

Předmluva – **Cíle toxikologických vyšetření** – **Farmakokinetika, metabolismus** (Absorpce – Distribuce – Eliminace – Akumulace nox) – **Biotransformace** – **Otrava, předávkování; toxické hladiny; interakce nox** – **Obecné přístupy k terapii akutních otrav** – **Laboratorní diagnostika otrav, abúzu drog; volba vzorků; limity detekce a časové detekční okno** – **Vývojové trendy v analytické toxikologii** (Současné toxikologické metody, přednosti a omezení – Validace metod, potřebný rozsah v toxikologii) – **Noxy v akutních otravách** (Kyseliny a zásady – Kovy – Plyny – Těkavé látky – Alkoholy, glykoly – Pesticidy – Předávkování léčiv, návykovými látkami – Otravy způsobené rostlinami, houbami – Abúzus drog, toxikomanie) – **Alternativní materiály se zřetelem na průkaz drog** (Sliny – Mekonium – Vlasy) – **Legislativa ve vztahu k návykovým látkám** – **Praktické informace týkající se akutních otrav**

Praha : Galén, 2004, 140 s. – První vydání, 155x225 mm, brožované, černobíle, 200 Kč, ISBN 80-7262-284-6

Vratislav Hrdina, Radomír Hrdina, Luděk Jahodář, Zdeněk Martinec,
Vladimír Měrka
PŘÍRODNÍ TOXINY A JEDY

Přírodní toxiny jsou chemické látky biologického původu, produkované jednobuněčnými i mnohobuněčnými organismy ve speciálních žlázách, tkáních a pletivech. Utvářely se v procesu evoluce v mikroorganismech, v houbách, rostlinách i živočiších a v tomto časově dlouhém procesu získaly specifické a mnohdy jedinečné vlastnosti. Jedy některých rostlin nebo i živočichů a jejich toxické vlastnosti byly známy a využívány (popřípadě zneužívány) k různým účelům již v nejstarších úsecích lidských dějin. Toxiny jedovatých živočichů a jejich dramatický účinek na jiné organismy fascinovaly lidstvo odnepaměti a zřejmě tomu tak bude i v nejbližší budoucnosti. Monografie našich předních odborníků se v obecné části věnuje toxikokinetice; speciální část pak podává charakteristiku a organotropní vlastnosti jedů, představuje rostlinné jedy, houbové toxiny a jedy, toxiny sinic a řas, bakteriální toxiny a intoxikace způsobené suchozemskými a mořskými živočichy. Významnou část textu tvoří rovněž zásady léčby akutních intoxikací způsobených přírodními toxiny a přehled důležitých kontaktů na pracoviště poskytující odbornou pomoc při intoxikacích.

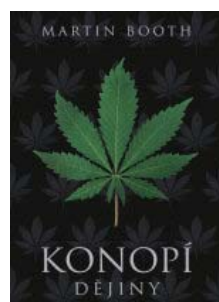
OBSAH:

Předmluva

Obecná část: Úvod – Toxikokinetika

Speciální část: Charakteristika a organotropní vlastnosti jedů a toxinů – Rostlinné jedy a toxiny – Houbové toxiny a jedy – Toxiny sinic a řas – Bakteriální toxiny – Intoxikace způsobené suchozemskými a mořskými živočichy – Zásady léčby akutních intoxikací způsobených přírodními toxiny – Důležité adresy a telefonní čísla pracovišť poskytujících odbornou pomoc při intoxikacích – Informace o farmaceutických přípravcích

Praha : Galén – Karolinum, 2004, 302 s. – První vydání, 195x280 mm, vázané, černobíle+ barevná příloha, 1000 Kč, ISBN 80-7262-256-0 (Galén) – ISBN 80-246-0823-5 (Karolinum)

Martin Booth

KONOPÍ – DĚJINY (CANNABIS - A HISTORY)

překlad: Jaroslava Kočová

stran: 352

vazba: vázaná

ISBN: 80-7341-348-5

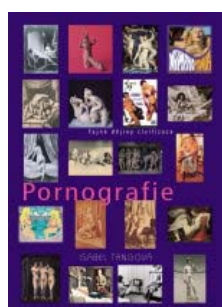
cena: 299 Kč

Jedni lidé se obávají, že jde o nebezpečnou drogu, která vede k závislosti; druzí stále nechápou, proč si na ně zákon tak zasedl, a domnívají se, že by se mělo dekriminlizovat. Ať už člověk zastává ten či onen názor, ať už zná tuto rostlinu pod kterýmkoli jménem, konopí nebo také marihuana, hašiš, tráva, kif, dagga, ganja vyvolává ožehavé polemiky snad ve všech sférách

a mělo a má nepopíratelný vliv na kulturu i hospodářskou situaci zemí všech koutů světa.

Na stránkách této srozumitelné a přesvědčivé monografie o nejrozšířenější droze světa její autor, Martin Booth, shrnuje dějiny konopí od neolitických počátků až k dnešnímu dni. Vypráví příběh o pokroku lékařské vědy, o zbožném osvícení, o politických intrikách; o výkonné moci a celnících, o prohnaných pašerácích, pouličních prodejcích, válkách mezi gangy, o spisovatelích, umělcích, hudebnících a bezstarostných hippies a travařích všeobecně.

Booth mapuje velice spletitou a často i nejistou cestu, kterou konopí, relativně neškodná bylina, urazilo a na jejímž konci se ocitlo mimo zákon snad všech zemí západního světa. Hovoří o zničujícím dopadu těchto zákonů na celosvětové hospodářství. Především ovšem poukazuje na to, že otázka dekriminace konopí zůstává jedním z nejnaléhavějších problémů jedenadvacátého století.

Isabel Tangová

PORNOGRAFIE (PORNOGRAPHY)

stran: 206

vazba: vázaná

ISBN: 80-7257-958-4

cena: 399 Kč

Pornografie je moderním kulturním pojmem. Obrazy se sexuálními prvky existují v umění a kultuře od samého počátku civilizace. V osmnáctém století byly odkryty zbytky románských staveb v Pompejích, které nám odhalily, že tyto obrazy byly často vystavovány a bezesporu byly součástí každodenního života. V devatenáctém století, ve snaze ochránit morálku společnosti, uzamkli viktoriánci tyto artefakty v tajném muzeu a také pro ně poprvé použili termínu „pornografie“ (pocházejícího z řeckého slova označujícího „popis života, zvyků a činnosti děvek“).

Historie pornografie za posledních 2000 let či více dala vzniknout tajným dějinám umění, literatury a kultury Západu. Antická kultura neznala pojem pornografie, avšak pracovala s obrovskou sexuální obrazotvorností. Se zrodem křesťanství přišla represe a demonizace sexuality, která dala vzniknout silné sadomasochistické tradici v západním umění a kultuře. Od té doby se dá říci, že sexuální výjevy stojí v popředí technologických změn, nesoucích s sebou první použití tisku, fotografie, filmu, videonahrávky a internetovou revoluci.

V knize Pornografie: Tajné dějiny civilizace naleznete první opravdové dějiny pornografie – její roli v době středověkého náboženského útlaku a roli pornografie coby politicky rozvratné zbraně v době tisku. Dále pak její moderní formu voyeuristického vzrušení s nástupem fotografie a nabídku většího realismu s pozdějším příchodem filmu a videa. Za doprovodu jedinečné kolekce obrazového materiálu se dozvídáme i o tom, jaký vliv na rozvoj pornografie měla tato technologická média, jak byla distribuována a cenzurována.

Přes skutečnost, že pornografie se prostřednictvím filmu, televize a časopisů nenápadně začleňuje do hlavního kulturního proudu, ve skrytu duše zůstáváme i nadále viktoriánci s jejich provinilou posedlostí. Stejným způsobem ji prošetřujeme, cenzurujeme a držíme v patřičných mezích. V současné době, kdy si příští intelektuální revoluce vybrala za své médium počítače, směřujeme k novému „virtuálnímu“ světu sexuální interakce. Není možné, že s neomezeným přístupem k virtuální sexualitě zprostředkované internetem a s rostoucím význačným postavením sexuální látky v naší kultuře, čelíme možnosti, že jednoho dne se „pornografie“ stane minulostí?

Do devatenáctého století neexistovalo nic, co by se označovalo slovem pornografie.

Ačkoliv sexuálně explicitní obrazy již existovaly, moderní termín „pornografie“ byl poprvé použit viktoriánci, jejich morální výhrady je donutily zřídit „tajné muzeum“ pro takzvané obscénní artefakty. Od sexuálně laděných děl nalezených v románských troskách v Pompejích, přes skandální grafické listy Marc' Antonia Raimondiho z šestnáctého století, dále přes film, video a internet stojí pornografie v popředí technologických změn, je urychlujícím činitelem v oblasti tisku, fotografie, filmu, videa a počítačové technologie. Co činí pornografii moderním kulturním pojmem a jak se liší naše postoje (pokud se vůbec liší) od našich viktoriánských předků? Podrobná a do hloubi pronikající kniha Pornografie: Tajné dějiny civilizace se snaží osvětlit oblast, která je dosud mnohými považována za silně tabuizovanou.

Martin A. Lee

BESTIE SE PROBOUZÍ (THE BEAST REAWAKENS)

překlad: Gerik Císař

stran: 488

vazba: vázaná

ISBN: 80-7341-370-1

cena: 390 Kč

Od nacistických sympatizantů v řadách poválečných tajných služeb v Německu až po bombový výbuch v Oklahoma City fašismus nejen přežil druhou světovou válku, ale stal se dokonce silou, se kterou musí mezinárodní politika počítat.

Krátce po skončení druhé světové války získaly jak Spojené státy tak Sovětský svaz ke spolupráci bývalé nacistické a fašistické aktivisty, aby jim pomáhali při vedení studené války, jenomže tito veteráni třetí říše sledovali i při činnosti pro západní a východní tajné služby své vlastní cíle. Zatímco hnali supervelmoci do vzájemného boje, tito zatvrzelí extrémisté tajně dláždili cestu ke konečnému oživení fašismu.

Martin A. Lee se opírá o víc než stovku rozhovorů a tisíce stran donedávna tajných vládních dokumentů, a tak v knize Bestie se probouzí odhaluje skryté machinace po válce neblaze proslulé tajné podpůrné organizace bývalých příslušníků SS, gestapa atp. zvané ODESSA (Organisation der ehemaligen SS-Angehörigen) a – což je patrně nejpřekvapivější – i klíčovou roli, kterou sehráli američtí neonacisté ve stinném politickém zákulisí. Stránkami této přesvědčivé kroniky prochází celá galerie odporných zjevů, včetně postavy amerického fašisty, který nejprve působil jako komunistický špión, aby se z něj posléze vyklubal patron a vášnivý ochránce popíračů holocaustu ve Spojených státech i jinde.

V řadě překvapivých odhalení vypráví tato kniha příběhy několika skalních fašistů ze staré gardy, kteří udržovali plamen své ideologie a novou generaci „politických vojáků“ vedli k tomu, aby pokračovali v jejich boji. Zatímco odedávna existující zbytková subkultura sentimentálních ctitelů Hitlerova a Mussoliniho dědictví bývala v poválečném období zcela okrajovou politickou silou, dnešním neofašistickým vůdcům se podařilo prolomit hradby politického ghetta, ve kterém trávili uplynulá desetiletí.

Místo aby se dovolávali někdejší ideologie rasové nadřazenosti, současní mnohem lstivější stratégové neonacismu dnes zdůrazňují význam zachování a udržení národní identity a kulturní jedinečnosti. Tím, že v prvé řadě útočí na přistěhovalce a etnické menšiny, ze kterých si učinili obětího beránka, zaměřili se na nejoblavější místo světa po období studené války, světa,

který ještě nejistě vrávorá po zhroucení Sovětského svazu, znovusjednocení Německa a obrovských změnách v globální ekonomice. Celý tento dalekosáhlý, překotný vývoj způsobil, že fašismus je dnes znovu na pochodu.

Daniel Bukszpan

**ENCYKLOPEDIÉ – HEAVY METAL
(ENCYCLOPEDIA OF HEAVY METAL)**

překlad: Roman Lipčák

stran: 300

vazba: vázaná

ISBN: 80-7341-377-9

cena: 990 Kč po slevě 792 Kč

Od raných začátků v rockové éře 60. let bořila heavymetalová hudba hranice kulturního vkusu, vyvolávala bouřlivé chraptivé nadšení v davech mladých lidí a inspirovala miliony k tomu, aby se chopily elektrických kytar a otočili knoflík zesilovače až na jedenáctku. Daniel Bukszpan, veterán mezi hroziči a uznávaný hudební recenzent, v tomto nepřilíš uctivém průvodci metalem všeho druhu líčí oslňující dráhy hvězd jako Black Sabbath, Deep Purple nebo Led Zeppelin přes shockrockery Alice Coopera a Marilynna Mansona až po velikány současného death - a blackmetalů Entombed či Mayhem. Encyklopedie heavy metalu, tento sen každého metalisty, nabízí:

pronikavé rozборы kariér více 200 nejvýznamnějších heavymetalových kapel a umělců, sledující jejich vzestup od nuly až do hvězdných sfér a v některých případech zase zpátky více než 600 barevných fotografií, od koncertních momentek přes propagační materiály až po obaly desek, koncertní plakáty a vedlejší nášivky na džínsky základní statistické údaje, včetně jmen členů formací, délky jejich působení a jejich osudů, a rovněž diskografie tematická hesla, která nabízejí pohled na různé tváře heavymetalové kultury: rivalitu mezi kapelami, módní trendy, vnitrokapelní spory, významné labely, časopisy a charakteristiky metalových podžánrů, od nové vlny britského heavy metalu přes grindcore až k thrashi časový sled nejvýznamnějších okamžiků heavymetalové historie dvacetkrát Top 10, které jistě spustí lavinu nenávistných dopisů po zbytek autorova života (nejlepší metaloví kytaristé, nejpodceňovanější skupiny, nejprodávanější umělci, alba atd.).

Daniel Bukszpan metalovou hudbu sleduje přes dvacet let, o něco kratší dobu o ní píše do amerických specializovaných časopisů, ale především – má ji skutečně. Rád je to znát z každé řádky jeho díla, i když někdy umí být ironický a tvrdý. Přes dvě stovky kapel, jimiž se do detailů zabývá, díky jeho zaujatému psaní, ale i díky více než 600 pečlivě vybraných, často celostránkových fotografií, vyvstávají z encyklopedie neobyčejně plasticky a díky tomu i celé dějiny tohoto hudebního směru od 60. let po dnešek.

BB art

Bořivojova 85
130 00 Praha 3
tel.: 222 721 538
tel.: 222 721 194
fax: 222 720 525
e-mail: bbart@bbart.cz

Reprezentační prodejna
Vinohradská 12
120 00 Praha 2
tel.: 224 222 248
otevírací doba:
Po - Pá: 9.30 až 18.00